

Bu program Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Sivil Diyalogun Güçlenmesi

Çevrim İçi Diyalog & Müzakere Rehberi

Bariyerler, İmkanlar, Araçlar, Yöntemler

Çevrim İçi Diyalog & Müzakere Rehberi 2021

Ocak 2021, İstanbul

Bu rehberin yayın hakları Yaşama Dair Vakıf'a (YADA Vakfı) aittir.

Rehberin tamamı veya bir bölümü hiçbir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz, yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Yaşama Dair Vakıf (YADA Vakfı)

www.yada.org.tr

Barem Dış Tic. Org. Ve Dan. Ltd. Şti

www.baremconsulting.com

TASARIM UYGULAMA

Myra

www.myra.com.tr

KATKIDA BULUNANLAR (A-Z)

Aylin Ezgi Yılmaz

Ceylan Özünel

Elif Öztürk

Emre Gür

Pınar Gürer

Rümeysa Çamdereli

Bu yayın, Avrupa Birliği'nin maddi desteğiyle ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla YADA Vakfı sorumluluğu altındadır ve herhangi bir şekilde Avrupa Birliği'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İçindekiler

04

Giriş

05

Yönetici Özeti

08

Mevcut Durum Analizi

19

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

39

Son Söz

YADA Vakfı olarak sivil toplum kuruluşlarının; yurttaşların kanaatlerini, hükümetlerin, kamu yönetiminin ve özel sektörün kararlarını etkileyen kuruluşlar olmasına katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Müzakere edilebilir bir sivil toplum anlayışının gerekliliğine inanıyor ve toplumsal grupların diğerleri ve/veya karşıtları ile iletişim kurabileceği, müzakere edebileceği, iş birliği yapabileceği bir kamusal hayatın inşası için düşünüyor, tasarlıyor ve üretiyoruz. Bunun için sivil toplum dünyasını bir araştırma ve uygulama alanı olarak ele alıyor, sivil toplum ve STK'lar üzerine araştırmalar yaparak bilgi üretiyor, ürettiğimiz bilgiyi STK'lar için kullanışlı hale getiriyoruz.

Bir yandan toplumsal tecrübenin bilgisini üretirken diğer yandan sivil toplumu, yurttaşlar ve karar vericiler için daha görünür ve etkili kılacak araçlar, modeller tasarlıyor, yeni diyalog, müzakere ve iş birliği modellerini hayata geçirebilmek için çalışıyoruz. 2018 yılının Aralık ayında başladığımız Avrupa Birliği tarafından desteklenen “Sivil Diyalogun Güçlenmesi” projesini STK'ların politika oluşturma süreçlerine demokratik katılımına katkıda bulunmak, STK'ların kendi arasındaki ve STK-Kamu, STK-Özel Sektör, STK-Kamu-Özel Sektör ilişkilerini geliştirerek bu sektörler arasındaki diyalogu güçlendirmek hedefiyle yürütüyoruz.

Pandemi süreciyle birlikte şimdiye kadar yaşamadığımız, yepyeni zorluklar ve belirsizlikleri aşmaya çalıştığımız bir dönemden geçmeye başladık. Bir yandan da bu sıra dışı dönem, bize beklenmedik kolaylıklar ve fırsatları keşfetmemize yardımcı oldu. Bireysel, kurumsal ve sistemsel olarak kimi zaman planlayarak kimi zaman zorunda kalarak farklı stratejiler geliştirdik, diyalog ve iş birliği biçimlerimizi çeşitlendirdik. Birbirimizden farklı yaklaşımlar öğrendiğimiz gibi, kendimizin belirsizlik ve sıra dışılık karşısındaki tutumlarını da izledik. Sivil Diyalogun Güçlenmesi projemiz kapsamında hazırladığımız bu rehberle bu zorlu süreç içinde mevcut durumun yarattığı değişimi anlamayı; pandeminin, sivil toplumun

kendi arasında ve diğer paydaşlarla kurduğu diyalogda ne gibi imkân ve bariyerler oluşturduğunu ortaya koymayı amaçladık. Çevrim içi yöntemler ve araçların yer aldığı bir rehber olmanın ötesinde kurumların tecrübelerini, kazanımlarını ve zorlandıkları alanları da rehberde yansıtmaya çalıştık. Bu tecrübelerin açtığı yolda diyalog modellerinin ve araçlarının konuşulması, başarılı diyalog süreçlerinin yaygınlaştırılmasını hedefledik.

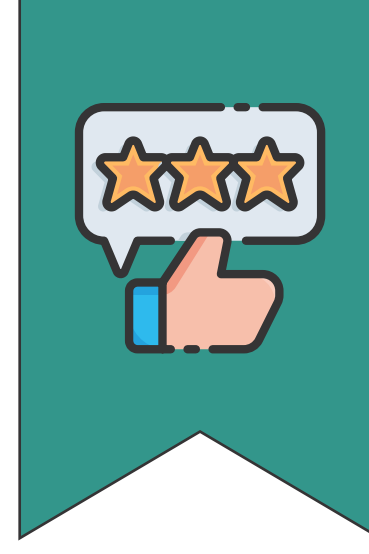
Rehberin hazırlık aşamasında sivil toplum kuruluşları ve sosyal girişimlerden temsilciler ile görüşmeler yaparak, sürece dair fırsatlar, imkanlar, bariyerler ve kısıtları anlamaya çalıştık ve tespitlerimizi rehberde yansıttık. Bunlara ek olarak rehberde bu süreçte konu bazlı diyalog için sivil toplumun faydalanacağı dijital araçlar ve yöntemleri derledik. Kendi tecrübelerimizden de yola çıkarak etkin çevrim içi diyalog için neler yapılabilir önerilerini de derlediğimiz bir rehber oluşturduk. Umarız ki uzun vadede, pandemi döneminde edinilen tecrübeler ve alınan derslerle sivil toplumun mevcut etkisizliğini azaltma yönünde adımlar atılsın ve daha etkin iş birliği modelleri üretilebilsin. Görüşleriyle rehberde katkı veren tüm sivil toplum ve sosyal girişim temsilcilerine teşekkür ederiz.

YADA Vakfı

Yönetici Özeti

Pandemi sürecinde sivil toplumun yaşadığı tecrübeler

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “küresel salgın (pandemi)” olarak tanımlanan “yeni tip koronavirüs Covid-19” un yarattığı belirsizlik, yaşanan korku ve krizlerin yanında hem bireysel ve toplumsal alanı hem de iş yapma biçimlerini tekrar sorgulamaya, değiştirmeye ve dönüştürmeye yöneltti. Birçok kişi ve kurum bu krizden sağ çıkmadı, birçoğu ise bekleme halinde veya “yeni normal” e ayak uydurmaya çalışıyor.

Yaptığımız görüşmeler ve geldiğimiz noktaya dönüp baktığımızda pandeminin eşitsizlikleri ve mağduriyetleri artırdığını fakat bir yandan da var olan mevcut eşitsizlikler ve mağduriyetleri görünür kıldığını görüyoruz. Organizasyon, iletişim ve operasyon sürecinde yaşanan aksaklıklar ve sınırlılıklar, sistemde nelerin çalışmadığını, nelerin iyileştirilmesi gerektiğini gözler önüne serdi. Karantina süreci ve belirsizliğin ortaya çıkardığı ihtiyaç ile kendi konusuna ya da kurumunun çalışma alanlarına kapanan, sadece kendine benzeyenlerle iletişime geçen ya da farklı paydaşlarla iletişimleri kısıtlı olan kurum ve kişiler durumu anlamlandırmak, çözüm üretmek için bir araya geldiler. Türkiye sivil toplumunun afet ve belirsizlik süreçlerinde ortaya çıkan dayanışma, organize olma yeteneğini ve hızlı adaptasyonunu bu süreçte bir kere daha tecrübe ettik.

Sivil toplumun belki de en güçlü olması gereken afet ve kriz zamanlarında en büyük desteği yine mevcuttaki veya potansiyel iş birliklerinden aldığı gözleniyor. Öte yandan, bu döneme hızlı uyum sağlayan kurumların, yapılan işleri ve stratejilerini sürdürülebilir kılmadıklarında eşitsizliklerin artmasının önüne geçemediği görülüyor. Pandeminin yeni mağduriyet alanları ve kırılgan gruplar yarattığı da göz önüne alınırsa dayanışmanın artık bir sağ kalma stratejisi olduğunu söylemek mümkün.

Pandeminin getirdiği bariyerler ve kısıtlar

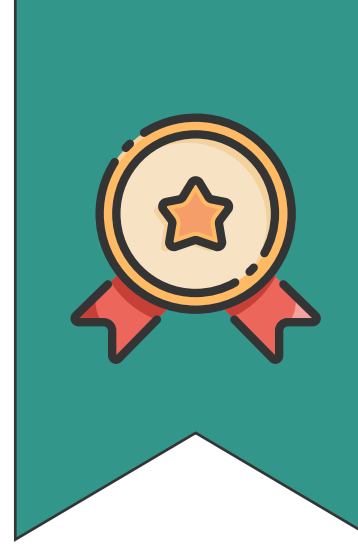
Alışlagelen dışında bir düzene iten, “yeni normaller” yaratan pandeminin özellikle başlangıçta bazı bariyerlerle geldiğini söylemek mümkün. Bariyerlerin bir kısmı çalışılan yeni çözümler ve yaklaşımlara belli kısıtlar da getiriyor. Bu bariyer ve kısıtlar; dış dinamiklere bağlı olanlar ve iç dinamiklere bağlı olanlar olarak ikiye ayrılabilir. Dış dinamiklere bağlı olanlara baktığımızda; pandeminin ilk dönemlerinde yönetim kurullarının ve genel kurullarının gerçekleştirilememesi, akut süreçte finansal desteklerde sivil toplumun öncelenmemesi, yerel yönetimler ve sivil toplumun rollerinin çarpışması, pandemi boyunca fiziksel operasyonların gerçekleştirilememesi, dijital kaynak ve araçlara erişimin sağlanamaması ve dijital araçların etkisinin sınırlı olması gibi başlıkların öne çıktığı görülüyor. Öte yandan diğer öne çıkan kısıtların; kurumlarda kurumsal kriz yönetimi mekanizmalarının kurulmamış olması, evden çalışma kültürünün içselleştirilememiş olması, yayılan mesai saatlerinin yarattığı sorunlar, ev-iş döngüsünün değişmesi ile belirginleşen kırılganlıklar, hizmet kanallarının çeşitlendirilmemiş olması gibi iç dinamiklerle bağlantılı olduğu görülüyor.

Yönetici Özeti

Pandeminin getirdiği fırsatlar ve imkanlar

Her ne kadar pandemi kısıtlılıklar ile öne çıkmış olsa da zor zamanların yaratıcı çözümler ve yeni başlangıçlara imkan tanıdığı da gözden kaçırılmamalı. Pandemiye bu gözle bakıldığında yaşanan bu durumun sivil toplum ve diyalog için bazı fırsatlar ve imkanlar sunduğunu da görmek mümkün. Örneğin; krizin kurumların iş yapış süreçlerini gözden geçirmesi ve değişime ihtiyaç duyulan konuların daha görünür olmasına fırsat tanıdığı düşünülüyor.

Bunun yanı sıra kriz durumlarında fon verenlerin esnek olması sivil toplumun hareket alanını artırıyor. Filantropi tarafında daha önceki deneyimler bu tür kriz durumlarında şirketlerin desteğinin düştüğünü gösteriyor fakat topluluk temelli kaynak yaratmanın bu dönem için iyi bir alan açabileceği düşünülüyor. Bunların yanı sıra, çevrim içi iletişim kültürünün güçlenmesi de bir fırsat olarak görülüyor. Pandemi sebebiyle yaşanan eve kapanma halinin, bilgi üretme kanallarını ve sosyal medya araçlarını kullanarak bu araçlara erişebilen hedef kitleler için daha ulaşılabilir hale getirdiği belirtiliyor. Operasyonel çalışmaların çoğu çevrim içi olarak devam ediyor. Çevrim içi ve çevrim dışının birbirini desteklediği bir sistemin kalıcı olacağı öngörülüyor. Pandemi döneminde öne çıkan bir diğer mesele de krizlerde güvenilir bilgi için enformasyon becerilerini artırmanın önemini konuşulması olarak karşımıza çıkıyor. Dezenformasyon, mezenformasyon gibi doğru bilgiye ulaşmayı engelleyen kavramların sivil toplum kuruluşlarının önümüzdeki süreçte yeni çalışma başlıkları olabileceği konusunda hem fikir kalınıyor.

Yönetici Özeti

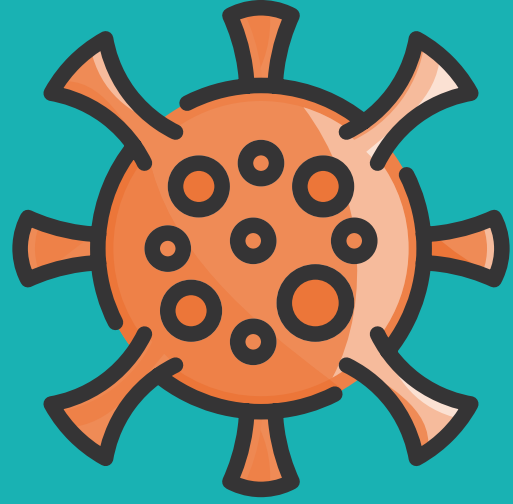
Çevrim içi diyalog için imkanlar

Pandeminin getirdiği çevrim içi iletişim halinin diyalog için yarattığı imkanlara baktığımızda, online kanalların kurumlar için ulaşım ve kaynak gibi zaman zaman çeşitliliğe engel olan sorunları ortadan kaldırdığı; katılımcılar için bir toplantıya ayrılan toplam zamanı azaltarak katılım oranlarını artırdığını söylemek mümkün. Bu açıdan kriz dönemi aynı zamanda bir fırsat dönemi de sunuyor. Krize yönelik iyi örnekleri, modelleri karar vericiler ile paylaşmak kolaylaşıyor. Özellikle yerel yönetimlerin hızlı çözüm üretmeleri beklenen bir dönem ortaya çıkıyor.

Çevrim içi araçlar yardımıyla etkinliklere katılımın artması durumunun, kurumların daha önce iletişime geçmediği, diyalog kurmadığı yeni paydaşlar ile tanışmasına ve birlikte çalışmalarına fırsat sağladığı görülüyor. Bununla birlikte çevrim içi toplantılar, fiziksel bir enerji getirmediği ve bireysel olarak var olmaya daha fazla alan açtığı için farklı arka plandan gelen katılımcıların birbirlerinin etkinliklerine katılma ihtimallerini de artırıyor. Bu durum aynı zamanda çevrim içi etkinliklere yurt dışından uzmanların katılımını da artıran, dolayısıyla yurtdışı partnerleriyle iletişimi kuvvetlendiren bir alan da sağlıyor. Dijitalleşme ve internete erişim konularının pandemi sonrası süreçte de önemli olacağı görülüyor. Fiziksel bir aradalıkların kısıtlı devam edeceği önümüzdeki süreçte çevrim içi ortamın diyalog için yeni ve belki de kalıcı bir mecra imkanı yaratabileceği söylenebilir.

Çevrim içi toplantılara katılan profillerin ve katkıların çeşitlenmesi de diyalogu güçlendiren fırsatlar arasında görülüyor. Yapılan çevrim içi toplantılara evden ve hızlıca katılmanın sivil toplum çalışanları üzerindeki kurumsal temsiliyet yükünü azalttığı, bu sayede daha fazla kişisel katkılar koyabildikleri yönünde etkisi olduğu aktarılıyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “küresel salgın (pandemi)” olarak tanımlanan “yeni tip koronavirüs Covid-19”un yarattığı belirsizlik, yaşanan korku ve krizlerin yanında hem bireysel ve toplumsal alanı hem de iş yapma biçimlerini tekrar sorgulamaya, değiştirmeye ve dönüştürmeye yöneltti. Birçok kişi ve kurum bu krizden sağ çıkamadı, birçoğu ise bekleme halinde veya “yeni normal”e ayak uydurmaya çalışıyor. Ancak biliniyor ki; afetler, salgınlar önemli ve büyük kırılmalara neden olur ve yeniden inşa etmeye alan açar. Özellikle sivil toplum dünyasında bu krizlerden “sağ kurtulmak” ise alternatif üretmeye, mevcut durumu hızlı bir şekilde analiz etmeye ve ötekiyle diyaloga bağlı.

Sivil toplum kuruluşları dönüştürme ve etki etme gücünü büyük oranda diyalogdan ve paydaşlarla kurulan temaslardan alıyor. Bu temas ve diyalogun önündeki en büyük engelin ise toplumsal kutuplaşmanın yarattığı önyargı olduğu görmek mümkün. Yapılan araştırmalara göre¹ “Türkiye sivil toplumunun meşru ve önemli fakat kanaatleri etkileme noktasında yetersiz” bulunduğu, bunun sebepleri arasında STK’ların kendilerine benzemeyenlerle ilişki kurmaması veya kurulan ilişkinin çatışmalı olduğu görülüyor. Başka bir deyişle, temas ve diyalogun kısıtlı olması veya tercih edilmemesi durumu, sivil toplum dünyasının karar alıcılar nezdinde zayıf algılanmasına, karar alma süreçlerine katılımlarının düşük olmasına sebep olan önemli etkenlerden.

Sivil toplumun belki de en güçlü olması gereken afet ve kriz zamanlarında en büyük desteği yine mevcuttaki veya potansiyel iş birliklerinden aldığı gözleniyor. Bu döneme hızlı uyum sağlayan kurumların, yapılan işleri ve stratejilerini sürdürülebilir kılamadıklarında eşitsizliklerin artmasının önüne geçemediği görülüyor. Pandeminin yeni mağduriyet alanları ve kırılgan gruplar yarattığı da göz önüne alınırsa dayanışmanın artık bir sağ kalma stratejisi olduğunu söylemek mümkün.

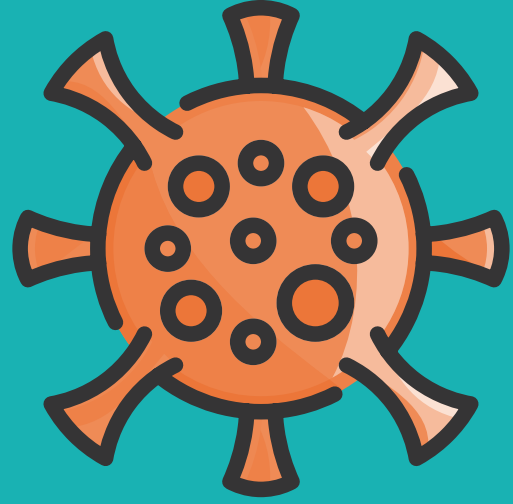
¹ Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarına İlişkin Algılar ve Yaklaşımlar Araştırması, Yaşama Dair Vakıf, <https://yada.org.tr/yayinlar/sivil-toplum-kuruluslarina-yonelik-almi-ve-yaklasimlar/>

Kaygı ve karışıklık dolu ilk haftalarda bütün dünyada “evde kalın” çağrısı yapıldı. Görüşmeleri gerçekleştirdiğimiz Mayıs ayında kimi örgütler evden çalışmaya hızlı bir şekilde uyum sağladı. Kurumlar ve örgütlerin bazıları bu süreçten iş yapma biçimlerine dair yeni metotlar bularak çıktı. Bazıları bu süreçlere uyum sağlayacak bir altyapıları olmadığını fark etti. Birçoğu da akut bir şekilde sonuç odaklı davranışlara yöneldi. Bugün durduğumuz yerden baktığımızda eski yöntemlerle yeni modellerin birlikte kullanıldığı hibrit çözümlerin tercih edildiği görülüyor. Sağlığın ve güvenliğin ön planda olduğu yöntemlerle bir araya gelinerek düzenlenen toplantılar ve çalışmalar yürütülüyor.

Pandeminin ilk aylarında çevrim içi toplantıların sıklığı ve katılım oranının yüksek olduğu gözlemlendi. Küresel bir sorun ile birlikte mücadele etme düşüncesi, değişen durumlara birlikte uyum sağlama motivasyonunu da artırdı. Takip eden süreçte çevrim içi etkinlikler, ücretsiz eğitimler ve erişime açılan kaynakların

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

sayısı arttı. Dijital araç ve alana karşı hissedilen yabancılık oldukça azaldı. Teknolojik okuryazarlık artarak kullanılan teknolojik araçlara hakimiyet arttı.

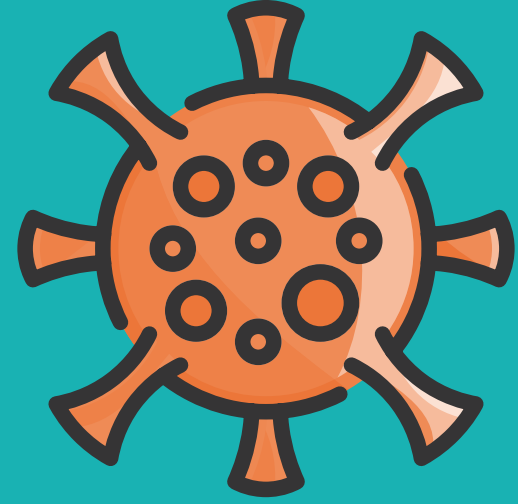
Artan eşitsizlikler ve mağduriyetler daha çok seslendirilirken, kırılğan gruplarla sahada çalışan kurumlar yeni yöntemler geliştirdi. Proje bütçelerine iletişimi kolaylaştırmak adına eklenen internet paketleri, çevrim içi araçların ayrıcalıklı özellikleri için satın almalar, evlere gönderilen kitler, gönderim ücretleri ve planlanan fiziksel etkinlikler için temizlik kitleri eklenmeye başlandı.

Gönüllülere ve yerel partnerlere duyulan ihtiyaç arttı. Pandeminin başında zorlaşan gönüllü koordinasyonuna zaman ilerledikçe daha çok emek verilmeye başlandı. Operasyonel zorlukları kolaylaştırmak için yerel partnerlerin ve kontakların varlığı önem kazandı.

Dünyada ve Türkiye’de krize verilen tepkide sivil toplumun krize karar vericilerden daha hızlı cevap verdiğini söylemek mümkün. Özellikle insani yardım organizasyonu konusunda devletlerin sivil toplumdan öğrenebileceği pek çok şey olduğu düşünülüyor. Öte yandan hızlı aksiyon alma ihtiyacının bazı kurumların nihai amaçları ile uygun olmayan uygulamalar ya da içerikler

üretmesine sebep olduğunu da gözlemlemek mümkün. Alınan en büyük derslerden biri, farklı planlarla değişime hazır olmak ve sürekli ihtiyaç analizini güncel tutmak oldu. Örneğin daha önceden online araçlar kullanmayı planlayanlar, online sistemler üzerinde çalışma ihtiyacını görüp bu çalışmalarını hızlandırdı ve sahaya sürdü. Ama şu çok açık ki, neredeyse her sivil toplum kuruluşu yalnızca finansal karar ve operasyonlarını değil örgütsel varoluşunu da her yönüyle değerlendirmek zorunda kaldı.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Alışlagelen dışında bir düzene iten, “yeni normaller” yaratan pandeminin özellikle başlangıçta bazı bariyerlerle geldiğini söylemek mümkün. Bariyerlerin bir kısmı çalışılan yeni çözümler ve yaklaşımlara belli kısıtlar da getiriyor. Bu bariyer ve kısıtlar; dış ve iç dinamiklere bağlı olan faktörler olarak ikiye ayrılabilir.

Dış dinamiklere bağlı olanlar

Yönetim Kurullarının ve Genel Kurullarının Gerçekleştirilememesi

İçişleri Bakanlığı tarafından Mart 2020’de yayınlanan genelgeye göre sivil toplum kuruluşlarının (dernek, vakıf) genel kurulları ve düzenlediği eğitimler dâhil insanları toplu olarak bir araya getiren her türlü toplantı ve faaliyetleri 2 ay süreyle ertelendi. Bakanlık daha sonra söz konusu süreyi uzatarak bu tür faaliyetleri 1 Mart 2021 tarihi sonrasına bıraktı. Bu durum bazı dernek ve vakıflarda yönetim ve karar almaya dair işleyişin yavaşlamasına ve/veya tıkanmasına sebep oldu. Yönetim kurulları görevlerini bırakmadı. Meselenin çözümüne yönelik önerilerden biri genel kurulların dijital kayıtlarının alınması ve ihtiyaç halinde ilgili makamlarla paylaşılmasıydı. Ancak şirketler için uygun olan bu seçenek, yasal altyapı olmadığı için STK’lar açısından sorunlu bulundu.²

² <https://www.dunya.com/ekonomi/ertelenen-genel-kurullar-derneklerde-sikinti-yaratiyor-haberi-477367>
<https://www.sivilsayfalar.org/2020/08/22/genel-kurullarin-ertelenmesi-sivil-toplum-faaliyetlerini-kisitliyor/>

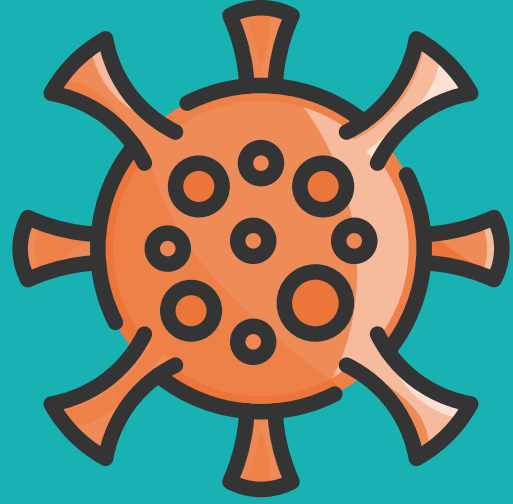
Akut Süreçte Finansal Desteklerde Sivil Toplumun Öncelenmemesi

Kriz durumlarında merkezi kamu yönetimi tarafından alınan hızlı kararların tüm ihtiyaçları kapsama noktasında yetersiz kaldığı düşünülüyor. Devlet tarafından sivil topluma ayrılan fonunun Türkiye ve Balkanlar’da azaldığı ve kurtarma paketlerinin bu alanı kapsamadığı konusu tartışılıyor. Bu durumun sivil toplumun eşit ve aynı seviyede önem görmediğini gösterdiği düşünülüyor.

Yerel Yönetimler ve Sivil Toplumun Rollerinin Çarpışması

Yerel yönetim ile sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğinin bir yandan kuvvetlendiği ancak diğer yandan belediyelerin, merkezileştikçe “her işi tek başına yapma” çabalarının arttığı, dolayısıyla STK’lara açılan alanların yeniden daraldığı düşünülüyor. Bu durumun hem yerel yapıların kapanmasına hem de iletişim kanallarının tekrar tıkanmasına neden olduğu ifade ediliyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Dış dinamiklere bağlı olanlar

Fiziksel Operasyonların Gerçekleştirilememesi

Özellikle pandeminin başında saha faaliyetleri online alternatifler henüz keşfedilmediği için durma noktasında geldi. Online ortama geçemeyen küçük kurum ve organizasyonlar için açık havada etkinlik yapma olanakları da ortadan kalktı. İlerleyen dönemde fiziksel operasyonların çoğu online ortama geçti fakat çevrim içi imkanlara erişim ve dijital okuryazarlık bir mesele haline geldi.

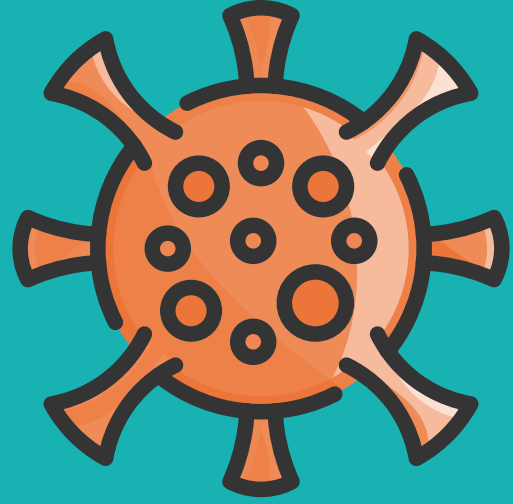
Dijital Kaynak ve Araçlara Erişimin Sağlanamaması

İnsani yardım alanında temel ihtiyaç paketinin içine dahil edilmesi gereken bir başlık da internete erişim oldu. Mülteciler, mevsimlik tarım işçileri gibi kırılgan gruplarda internet desteği sağlansa da çoğunlukla evde bir telefon olmaması ya da kırsaldaki düşük bağlantı kalitesi gibi konular sorun olarak konuşulmaya başlandı. Çok çocuklu ailelerin online eğitime erişiminde araç kısıtlılığı (internet, telefon, tablet, laptop vb.) bir sorunken, mevsimlik tarım işçilerinde hareketlilik, internet bağlantı kalitesi, günlük hayatın temposuna uygun zaman ve mekânların bulunmaması gibi sıkıntılar öne çıktı.

Dijital Araçların Etkisinin Sınırlı Olması

Sürekli bilgisayar başında olma ve insanlarla fiziksel olarak aynı ortamı paylaşmama halinin sivil toplum etkisini azaltabileceği öngörülmesi mevcut. "Dijitali oyunlaştırma"nın etkinliklere katılımı artırdığı gözlemleniyor. Çevrim içi uygulamalar oldukça yaygınlaşmış olsa da söz konusu hassas operasyonlar olduğunda (örneğin; psiko-sosyal faaliyetler, okul öncesi çocuklar veya özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için etkinlikler) fiziksel faaliyetlerin eksikliği tam bir verimlilik alınmasına engel oluyor. Çevrim içi alanda güvenli ortam hissini yaratmanın uzun sürdüğü, bu ortamların yaratılabilmesi için farklı yöntemler üzerine düşünülmesi gerektiği tartışılıyor. Özellikle bağış toplayan kurumlar, potansiyel bağışçılara kendi sahalarını gösteremedikleri için etki noktasında sıkıntı yaşadıklarını ifade ediyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

İç dinamiklere bağlı olanlar

Kurumsal Kriz Yönetimi Mekanizmalarının Kurulmamış Olması

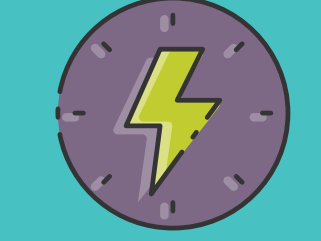
Krizi öncelikle bireylerin anlamlandırması en akut ihtiyaçlardan oldu. Covid-19 krizinde sivil toplumun ve paydaşlarının baş etmek durumunda kaldığı ilk büyük başlık tüm dünyada ve farklı çalışma kollarında olduğu gibi çalışma düzeni ve bireylerin kendi iyilik hallerini düzenlemek üzereydi. Kimi kurumlar paylaşım toplantıları planlayarak krizde ilk müdahaleyi kendi çalışanları üzerinde gerçekleştirilmeye çalıştı. Kimi kurumlar ise planlı olmayan bir şekilde toplantıların paylaşım toplantılarına dönüşmesine şahit oldu. Kurumsal düzeyde şeffaf olma, krize verilen tepkileri analiz etme, yönetim ekibinin olası kriz senaryoları için hazırlıklı olma becerisi, bu planların uygulanabilirliğini artırmak için uygun altyapılara, yatırımlara sahip olmanın önemi ortaya çıktı.

Evden Çalışma Kültürünün İçselleştirilememiş Olması

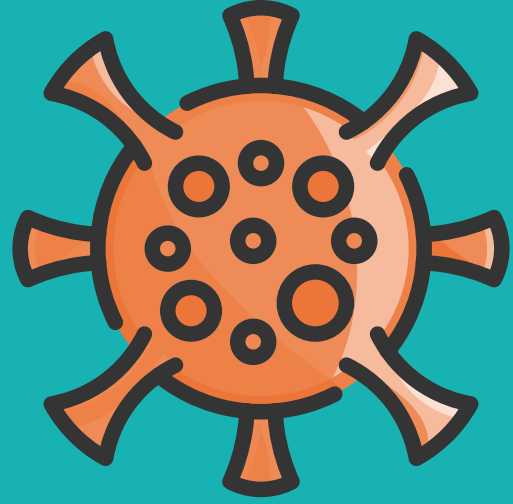
Evden çalışma kimi kurumların kültürünün içinde olsa da içselleştirilmiş bir süreç değildi. Bu dönem, evden çalışmanın ve daha az seyahatle online iş yapmanın mümkün olduğunu görme fırsatı sundu fakat alışkanlıkların değişmesi ve çalışan bir sistem kurmak birçok kurum için zaman aldı. Her gün ya da haftada bir toplantılar ile kurum çalışanlarının birbirini güncellediği, bir araya geldiği alanlar yaratıldı. Özellikle sürecin başlarında birçok kurum hem insan kaynağını yönetme hem de bir aradalık hissini yaşamak için genellikle düzenli çevrim içi toplantılar ile bir araya geldi. Pandeminin başında fiziksel birlikte çalışmanın yerini devamlı iletişimin alması gerektiği görüşü öne sürülürken ilerleyen dönemde fiziksel çevrim içi çalışmanın bir dengesi olması gerektiği konuşulmaya başlandı.

Yayılan Mesai Saatlerinin Yarattığı Sorunlar

Çalışma düzeni konusunda bir diğer değişim, işe ayrılan saatler konusunda oldu. Kimi çalışanlar çalışma saatlerinin iç içe geçtiğinden, mesainin tüm haftaya yayıldığından bahsederken kimi çalışanlar evden çalışma sayesinde istedikleri çevrim içi etkinliklere daha kolay katılabildiklerini ifade ediyor. Ancak pandemi öncesi dönemden farklı olarak; art arda toplantılar ve etkinliklerin planlanması birçok sivil toplum çalışanı için yorucu bulunuyor. Bir yanda; trafikte kaybedilen zamanın, ofiste veya çalışma ortamında çay kahve gibi molaların yerine eklenen toplantı ve etkinlikler sıkıştırıcı ve ekran yorgunluğu olarak nitelendirilirken diğer yanda bu durumun iş yapma biçimi ve zamanı yönetmek açısından daha verimli sonuçlar verdiği düşünülüyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

İç dinamiklere bağlı olanlar

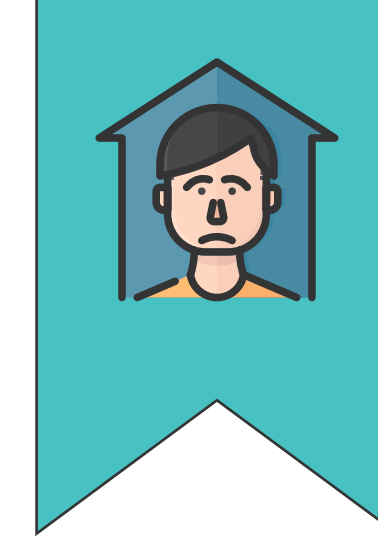
Ev-İş Döngüsünün Değişmesi ile Belirginleşen Kırılganlıklar

Sosyal mesafenin zorunlu olduğu bu dönemde kamusal alanlar sanallaştı. Evlerin, yemek masalarının geçici (veya kalıcı) bir iş yerine dönüşmesi, kişisel sorumluluklar ve özel alan ile çalışma hayatına dair pratiklerin hemhal olmasına neden oldu. Bu durum dezavantajların artmasına ve erişim meselesinin bir kez daha gündeme gelmesine yol açtı.

UN Women'ın 9 Nisan 2020 tarihinde yayımladığı "Covid-19'un Kadınlar Üzerindeki Etkisi"³ başlıklı rapora göre, Covid-19 pandemisi mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da derinleşmesine; sosyal, siyasi ve ekonomik sistemler içerisindeki kırılganlıkların daha da belirginleşmesine ve salgının etkilerinin

³ <https://turkey.un.org/sites/default/files/2020-06/policy-brief-the-impact-of-covid-19-on-women-tr.pdf>

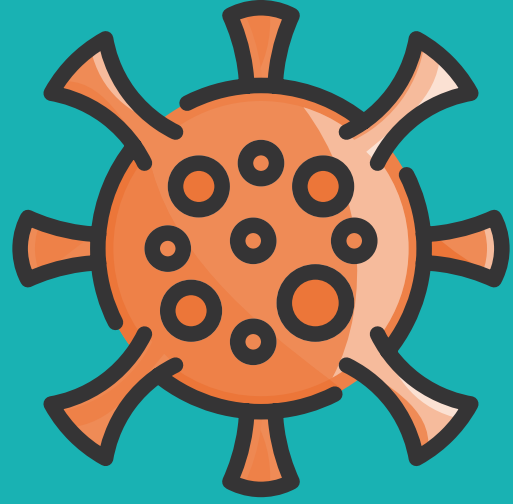
daha da derinden hissedilmesine yol açtı. Birçok grup gibi çocuklu ailelerin, özellikle bakım sorumluluğu olan sivil toplum çalışanı kadınların da bu yeni çalışma biçiminden oldukça fazla etkilendiği gözlemlendi. Pandemi sürecinde okula gönderilmeyen çocuklar ve maddi durumu nispeten daha iyi olan ve/veya çocuklarının yaşı daha küçük olan ailelere bakım verenlerin gelememesinin bakım yükünü artırdığı aktarıldı. Nispeten kalabalık ailelerde yaşayanlar, evlerinde kendine ait bir odaları olmayanlar özellikle odaklanmakta oldukça zorlandıklarını ifade ediyor. Bununla birlikte toplantılara katılım teknik açıdan kolaylaşsa da özel alanın eksikliğini bu katılımın biçimini ve niteliğini değiştirdiği vurgulanıyor.

Hizmet Kanallarının Çeşitlendirilmemiş Olması

Sivil toplumun sunduğu hizmetler ve etkinlikler için çeşitli iletişim kanallarının olmaması çalışmalarda bir kısıtlılık olarak ortaya çıktı. Örneğin; kadınların evlerde ev içi şiddete daha çok maruz bırakılması krizin bir sonucu oldu, bu tür durumlar için telefon hatları ile çalışan kadın kuruluşları hizmetlerini çeşitlendirerek alternatif mesajlaşma araçlarını kullanmaya başladı. Yine psiko-sosyal destek ve koruma faaliyetlerinde online araçları daha önce ilişki kurulmamış bireyler ile kullanmanın zorlukları görünür oldu. Bu durumlarda saha ziyaretleri aracılığıyla tanışmak ve bireyler sürece alıştıktan sonra çevrim içi çalışmalara geçmenin tercih edilmesine ihtiyaç olduğu keşfedildi.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Fırsatlar ve imkanlar

Her ne kadar pandemi kısıtlılıklar ile öne çıkmış olsa da zor zamanların yaratıcı çözümler ve yeni başlangıçlara imkan tanıdığı da gözden kaçırılmamalı. Pandemiye bu gözle bakıldığında sivil toplum ve diyalog için bazı fırsatlar ve imkanlar sunduğunu görmek mümkün.

Değişim için Yeni Bir Başlangıç Fırsatı

Krizin en büyük avantajı yapılması mümkün olan değişimler için bir tetikleyici olması olarak okunuyor. Değişimi konuşmak, yolunda gitmeyen şeyleri daha işlevsel ve sürdürülebilir formata sokmak için krizin bir vesile olduğunu gözlemlemek mümkün.

Krizin kurumların iş yapış süreçlerini gözden geçirmesi ve değişime ihtiyaç duyulan konuların daha görünür olmasına fırsat tanıdığı düşünülüyor. Niyet edilen ama cesaret edilemeyen değişimleri denemek için uygun zamanlar yarattığı ifade ediliyor.

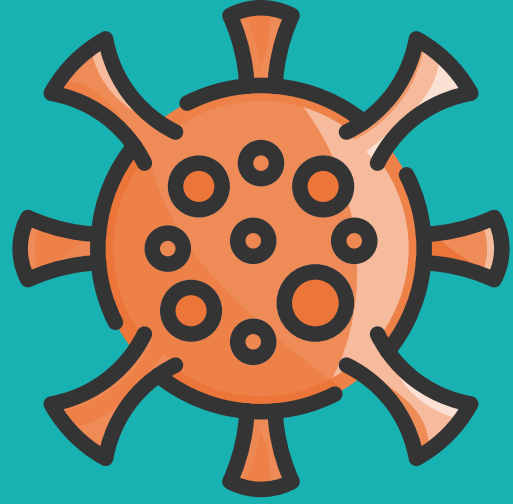
Hızlı ve Hedefe Yönelik Fonlar

Kriz durumlarında fon verenlerin esnek olması sivil toplumun hareket alanını artırıyor. Özellikle destek fonlarının hızlı ve daha az bürokratik şartlar ile açılmasının kolaylaştırıcı olduğu düşünülüyor. Donörler hızlı hareket ettiğinde acil yardım fonları anlamlı hale geliyor. Bürokratik süreçlerin azaltılmasının, fonların daha küçük ve yerel kurumlara ulaşmasına imkan tanıyabileceğine işaret ediliyor.

Topluluk Temelli Kaynak Yaratma (Community based fundraising/ crowdsourcing)

Filantropi tarafında daha önceki deneyimler bu tür kriz durumlarında şirketlerin desteğinin düştüğünü gösteriyor fakat topluluk temelli kaynak yaratma bu dönem için iyi bir alan açabilir. Yerel kurumlara destek vermeye yönelmenin daha sağlıklı olacağı düşünülüyor. Bir kuruma yapılan düzenli bağışların yerini akut bir çözüme ya da tek seferlik bir aksiyona yönelik kaynakların alacağı öngörülüyor. Sivil toplumun bireysel kaynak yaratmadaki becerilerini bu yönde geliştirmelerinin gelecek dönemdeki olası kriz senaryolarına hazırlık için bir altyapı sunabileceği söylenebilir.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Çevrim içi İletişim Kültürünün Güçlenmesi

Toplantıların, etkinliklerin, çalıştayların sanal ortama taşındığı bu dönemde yeni sosyal düzenler gelişti. Kalabalık olmayan ve/veya ekibin sayıca az olduğu toplantıları çevrim içi yürütmek bir avantaj iken; ekranda konuşan, dinleyen kareler arttıkça kişiler kendi ekranlarını kapatmayı tercih edebiliyor. Bu durum sunum yapan, toplantıyı modere eden, aktarım yapan kişi için iletişimsel bazı sıkıntılara neden olabiliyor. İsimlere sunum yapmak özellikle topluluk önünde konuşma konusunda zorluk yaşayan insanlar için avantaj olsa da birçok kişi için “kontrol edilemez” bulunuyor ve akışı ciddi şekilde etkilediği düşünülüyor.

Aynı zamanda toplantı veya etkinliğe çevrim içi olarak katılır katılmaz kendini “sessize alma” ve önce ekranda kendini gösterip daha sonra kapatma davranışları yeni nezaket kuralları haline gelmiş durumda.

Alternatif İletişim Araçları Kullanma Kapasitesinin Artması

Pandemi sebebiyle yaşanan eve kapanma halinin bilgi üretme kanallarını ve sosyal medya araçlarını kullanarak bu araçlara erişebilen hedef kitleler için daha ulaşılabilir hale getirdiğini söylemek mümkün. Bu dönemde sivil toplumun ağırlıklı olarak canlı yayınları kullandığı gözlemleniyor. Canlı yayınların, farklı seslerin duyulma imkanını artırdığı, farklı arka plandan insanları bir araya getirme noktasında etkili olduğunu gözlemleniyor. Öte yandan kayıt altına alınmayan bilginin sivil toplumun uzun vadede amacına hizmet etmediğini söyleyerek bu durumu eleştirenler de mevcut. Sivil toplum kuruluşlarının hedef kitlesine, amacına uygun kanallar üzerinden iletişimi sürdürmesi gerektiği ve kaynak oluşturma amacına hizmet eden araçlar kullanması gerektiği düşünülüyor. Bunun yanında sahada çalışan kurumların raporlama ve bilgi üretmeye devam ettiğini, farklı alanlarda çalışan akademisyenlerle bir araya gelerek bu içerikleri zenginleştirdiklerini ve yaygınlaştırdıklarını gözlemlemek mümkün. Sivil toplumun dijital arşiv sistemlerindeki becerisini artırmak bir ihtiyaç gibi görünüyor.

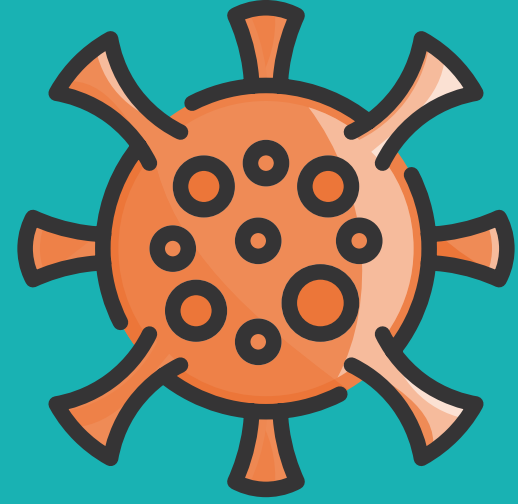
Operasyon Süreçlerindeki Araçların Çeşitlendirilmesi

Operasyonel çalışmaların çoğu çevrim içi olarak yapılmaya devam ediyor. Yetişkin kırılğan gruplarla çalışan kurumlar uzun vadede online hizmetlerini sürdürmeyi planlıyor. Çevrim içi ve çevrim dışının birbirini desteklediği bir sistemin kalıcı olacağı öngörülüyor. Online destek sunmanın mümkün olmadığı gruplarda ise telefon yoluyla çalışmalar yürütülmeye çalışılıyor. Krizin ilk döneminde çağrı merkezi gibi çalışan koruma ve destek mekanizmaları kurulması buna örnek gösterilebilir.

Farklı araçların kendi artıları, eksileri ve doğurduğu yeni ihtiyaçlar var. Çoklu araçların kullanıldığı operasyonel süreçlerin doğacağını, daha fazla online aracın kullanılacağını söylemek mümkün. İnternete erişimin bilgiye erişim hakkının bir parçası olarak daha görünür olacağı öngörülüyor. İnternet ve iletişim sağlayıcılarla bilgiye erişim sağlayan araçları üretenlerin iş birlikleri kurmasına ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Krizlerde Güvenilir Bilgi için Enformasyon Becerilerini Artırmanın Önemi

Salgın ve afet gibi kriz anlarında doğru bilgiye hızlı ulaşılması oldukça önemli. Sivil toplumun bu dönemde bilgi toplama sürecinde büyük bir farklılaşma olmadığı gözlemlenmektedir. Ancak pandeminin kullanılan araçları daha mobil hale getirdiği söylenebilir. Toplantılar ve görüşmeler yoluyla bilgi toplamaya devam ediliyor. Bu vesile ile yapılan toplantılar online kanallara çekildi. Bununla birlikte enformasyon yaklaşımlarını ve bu alandaki bilgiyi derinleştirme ihtiyacı doğdu. Dezenformasyon, mezenformasyon gibi doğru bilgiye ulaşmayı engelleyen kavramlar sivil toplum kuruluşlarının önümüzdeki süreçte yeni çalışma başlıkları olabilir.

Diyalog için imkanlar

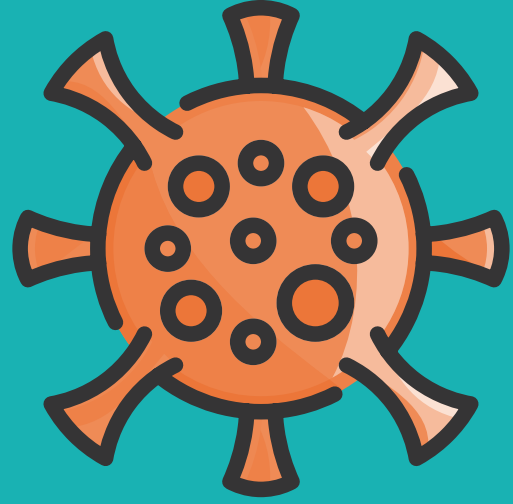
Pandemi iletişim ve sosyalleşme alışkanlıklarını dönüştürdükçe diyalog için mevcut duruma uygun çözüm önerileri üretmek ve potansiyel imkanları ortaya çıkarmak bir zorunluluk haline geldi. Online ortamın sunduğu imkanların; zaman ve mekan sınırlılıklarını aşabilmeyi sağlaması, bürokratik bariyerleri gevşetmesi, yeni ve belki de sürdürülebilir modellerin yaygınlaşması için yeni imkanlar yarattı.

Online ve Hibrit Diyalog Yaklaşımları

Online kanalların kurumlar için ulaşım ve kaynak gibi zaman zaman çeşitliliğe engel olan sorunları ortadan kaldırdığı; katılımcılar için bir toplantıya ayrılan toplam zamanı azaltarak katılım oranlarının artabileceğini söylemek mümkün. Bunun yanı sıra online araçların birçoğunda katılımcıların kendilerini daha anonim hissettiği için paylaşım miktarlarının arttığı da olumlu gözlemler arasında. Öte yandan fiziksel etkileşimin hala bir ihtiyaç olduğu diyalog, sosyal uyum gibi alanlarda da alternatif uygulamalar üretilmeye devam ediliyor. Sürecin online yürütülüp bazı egzersizler için bir araya gelinmesi ya da küresel, ulusal düzeyde yürütülen bir etkinlik için her grubun yerinde fiziksel olarak bir araya geleceği seanslar açılması gibi yöntemlere başvuruluyor. Bu hibrit yöntemlerden etkili olanların pandemi sonrasında da kalıcı olacağı öngörülüyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

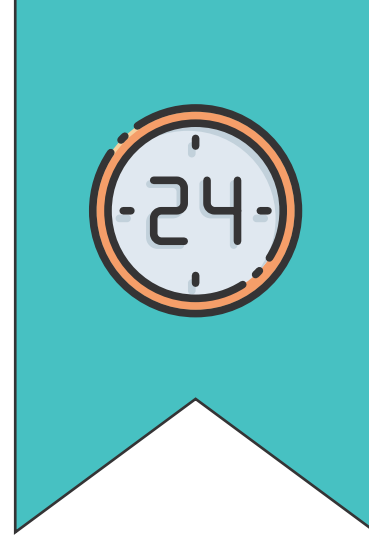
Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Diyalog için imkanlar

İyi Örnekleri Paylaşmak İçin Doğru Zaman

Kriz dönemi aynı zamanda bir fırsat dönemi sunuyor. Krize yönelik iyi örnekleri, modelleri karar vericiler ile paylaşmak kolaylaşıyor. Özellikle yerel yönetimlerin hızlı çözüm üretmeleri beklenen bir dönem ortaya çıkıyor. Maliyet verimliliğini göz önünde bulunduran belediyeler, en kısa zamanda en fazla insana en az maliyetle hizmet götürebilecekleri iyi örnek modellerine ihtiyaç duyuyor ve bunlar için arayışta oluyor. Bu tür durumlarda da sivil toplum, akademi gibi sektörlerden uzmanlıklara başvuruluyor. Bu da paydaşlar arası diyalog ve iş birliğini artıran avantajlar arasında sayılabilir.

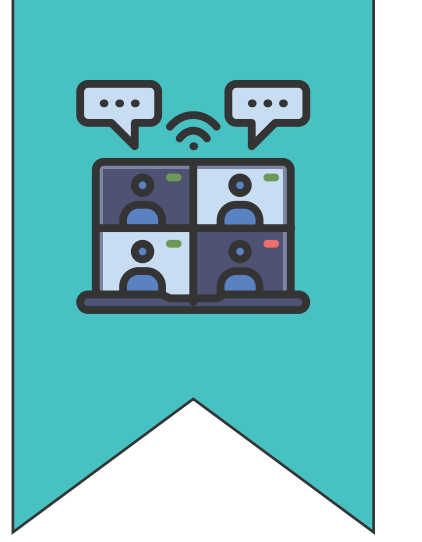

Yurtdışı Partnerleri ile Artan İletişim

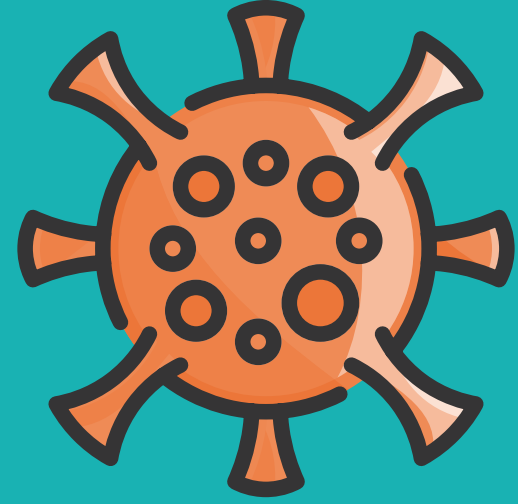
Çevrim içi araçlar yardımıyla etkinliklere katılımın -en azından bir süre için- arttığı gözlemleniyor. Bu durum da kurumların daha önce iletişime geçmediği, diyalog kurmadığı yeni paydaşlar ile tanışmasına ve birlikte çalışmalarına fırsat sağlayabiliyor. Yurtdışından katılımcılar Zoom-tercüme gibi araçlar sayesinde bu buluşmalara dahil olabiliyor. Fiziksel etkinliklerde ortaya çıkan ulaşım, konaklama, ajanda uygunluğu gibi hem davet edilen hem de davet eden tarafın zaman ve enerji harcamasına neden olan etkenlerin ortadan kalkması önemli partnerlerle aracsız iletişime geçmeye imkân tanıyor.

Dijitalleşme ile Gelen Yeni Diyalog Mecraları

Dijitalleşme ve internete erişim konularının pandemi sonrası süreçte de önemli olacağı görülüyor. Fiziksel bir aradalıkların kısıtlı devam edeceği önümüzdeki süreçte çevrim içi ortamın diyalog için yeni ve belki de kalıcı bir mecra imkânı yaratabileceği söylenebilir. Teknolojik okuryazarlık ve online çalışma metotlarına yatırım yapmış ve bunu yaygınlaştırmış olan STK'ların pandemi sürecine adapte olma konusunda daha az zorluk yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda henüz dijital dönüşümünü tamamlamamış olan STK'lara kendi ve hedef kitlelerinin dijital okuryazarlıklarını artırmaları için adım atma imkânları bulunuyor.

Mevcut durum analizi

Pandemi sürecinde sivil toplumda neler oldu?

Tespitler, bariyerler ve kısıtlar

Fırsatlar ve imkanlar

Diyalog için imkanlar

Yerel Kuruluşlar ile Temasta Olmanın Önemi

Özellikle ulusal ve uluslararası çalışan birçok kurum, kriz anlarında geniş çapta operasyon yürütebilme becerisini yerel kuruluşlarla olan iletişimlerine bağlıyor. Süreç sonrasına dair alınan kararlarda yerel paydaşlar ile iletişimi güçlendirmek ve bu paydaşların kapasite güçlendirmelerine yardımcı olmak gibi amaçlar öne çıkıyor.

Toplantılara Katılan Profillerin ve Katkıların Çeşitlenmesi

Fiziksel toplantılardaki katılımcı kitlenin çoğunlukla orta yaş ve üstü olduğu, pandemi sürecinin başlarında ise düzenlenen çevrim içi toplantı ve etkinliklere gençlerin katılımının oldukça yüksek olduğu aktarılıyor. Aynı zamanda daha önce iş saatlerinden dolayı katılamayan beyaz yakalı çalışanların da çevrim içi etkinliklere anlamlı oranda katılımı söz konusu. Bunun yanı sıra çevrim içi toplantılar, fiziksel bir enerji getirmediği ve bireysel olarak var olmaya daha fazla alan açtığı için farklı arka plandan gelen katılımcıların birbirlerinin etkinliklerine katılma ihtimallerini de artırıyor.

Yapılan çevrim içi toplantılara evden ve hızlıca katılmanın sivil toplum çalışanları üzerindeki kurumsal temsiliyet yükünü azalttığı bu sayede daha fazla kişisel katkılar koyabildikleri yönünde etkisi olduğu aktarılıyor.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

YADA olarak diyalog stratejimizin zemininde yer alan konu bazlı diyalog üzerine uzun yıllardır çalışıyor, farklılıkların bir araya gelebileceği ortak meseleleri gündeme taşıdığımız ortak zeminler yaratmaya gayret ediyoruz. Kriz ve akut sorunların ortaya çıktığı bu tür dönemler doğal ve potansiyeli yüksek diyalog fırsatları yaratıyor. Rehberin bu kısmında, ortaya çıkan yüksek potansiyeli kullanmak, iletişim ve bir arada olma ihtiyacını karşılamak üzerine kullanılacak online konu bazlı diyalog tecrübemizi dünyada kullanılan yeni araçlar ve yöntemlere değinerek aktarmayı hedefledik.

Konu bazlı diyalog nedir?

Konu bazlı diyalog farklı siyasi, toplumsal, kültürel, etnik vb. arka planlara sahip ve farklı alanlarda çalışmalar yürüten paydaşların ortak bir konu/mesele etrafında bir araya gelip, uzmanlık alanları, farklılıkları ve deneyimleri doğrultusunda müzakere ve istişare etmesi ve bu tartışmalar esnasında iş birliği olanaklarını keşfetmesidir. Farklı politik ve tematik arka planlardan gelen kurumların diyalog ve iş birliği temelinde, birbirlerinin ontolojik farklılıklarına odaklanmadan, sorunların çözümü için birlikte inşa ettikleri bir strateji doğrultusunda ortak hareket etmeleri, sorunların çözümü için oldukça büyük önem taşır.

Birbirinden farklılaşan sivil toplum unsurlarının (dernekler, vakıflar, platformlar, inisiyatifler, girişimler, kooperatifler vb.) diyalog kurma olasılıklarının ağırlıklı olarak onlara ortak zemin sağlayan etkinliklerde gerçekleştiği söylenebilir. Sağlanan ortak zemin vesilesiyle kuruluşlar; ortaklaştıkları sorunları keşfedebilme, bu sorunların çözümüne sunacakları eşsiz katkının farkına varma ve çözüm için bir araya gelme şansı bulurlar. Konu bazlı diyalog da tam bu zeminin kurulmasına yönelik özgün bir yaklaşımdır.

Konu bazlı diyalogun gerçekleşmesi için ise iki temel faktöre ihtiyaç duyulur:

1. Herkesin kendini eşit ölçüde aidiyet ve paylaşımına müsait hissedeceği ortak bir zeminin oluşturulması (common ground)
2. Farklılıkların bir arada olmasından kaynaklı çatışmaların çözümüne (conflict resolution) dair akılcı ve tarafsız metotlar uygulanması

Fiziksel olarak belli bir ortak konu etrafında taraflar için kapsayıcı ve güvenli bir alan yaratarak yapılan toplantı, atölye, eğitim serileri olabileceği gibi yaratıcı veya teknoloji öğelerinin dahil edildiği alternatif yöntemler de kullanılabilir. Search For Common Ground⁴

4 Washington ve Brüksel'deki genel merkezi bulunan Search For Common Ground Afrika'dan Orta Doğu'ya, Avrupa'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar tüm coğrafyalarda şiddetli çatışmayı bitirmeyi amaçlıyor. Odak alanı "çatışma" ve "dönüşüm" yöntemine dayanan kurum, gündelik hayat için taraflara ortak çözümler geliştirerek çatışmaları önüne geçmeye çalışıyor. Yöntem farklılıkları bir araya getirmek ve bir ortak tartışma pratiği yapmaları için alan açmak üzerine kurulu. Kurum çalışmalarını Diyalog, Medya ve Toplum başlıkları altında yürütüyor. Diyalog programında ulusal veya uluslararası katılımcılar ortak hedefleri keşfetmek ve bu hedeflere ulaşmak için birlikte hareket ediyor. Medya programı kapsamında şiddetin ana nedenleri tartışılıyor ve medya paylaşımları ile farklılıkları aşmak için çalışıyor. Topluluk programında ise; yerel düzeyde çatışmaları çözmek için adımlar atılıyor. Tüm bu çalışmalar sanatçılar, çocuklar ve gençler, medya çalışanları, askerler ve kolluk kuvvetleri, siyasi liderler, mahkumlar, dini liderler ve kadınlarla birlikte yürütülüyor.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

tarafından uygulanan Katılımcı Tiyatro Yöntemi ve Berghof Vakfı'nın⁵ güncel çalışması olan Çevrim İçi Paylaşım Platformu yöntemi alternatif örnekler olarak incelenebilir.

Katılımcı Tiyatro Yöntemi

Katılımcı tiyatro, oyuncuların gerçek bir problemi halkla etkileşim içinde ele aldığı bir yaklaşımdır. Katılımcı tiyatro etkinliğinde halk gösteri sırasında gerçekleşen bir durumu, tutumu veya davranışı uyarlamak, değiştirmek veya düzeltmek için katılır. Bu tiyatro türü, eğlenceli bir tutum keşfi imkânı yaratarak olumlu sosyal değişimleri teşvik etmek ve bilgiyi paylaşmak için kullanılır.⁶

⁶ <http://dmeformpeace.org/sites/default/files/Participatory-Theatre-Manual-EN.pdf>

⁵ Berghof Vakfı kendisini siyasi ve sosyal şiddeti önleme çalışmalarını destekleyerek ve çatışma dönüşümü yoluyla sürdürülebilir barışı sağlamayı amaçlayan bağımsız ve kar amacı gütmeyen bir kurum olarak tanımlıyor. 1971'de Soğuk Savaş Sırasında Berlin'de kurulan Vakıf bugün Afrika, Kafkaslar, Latin Amerika, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da aktif olarak çalışıyor ve çatışma dönüşümü üzerine araştırma, arabuluculuk ve diyalog desteği, barış eğitimi ve küresel öğrenme alanlarında çalışıyor. "Çatışma dönüşümü için alan yaratma" misyonuyla hareket ederek, çatışmaların taraflarına şiddet içermeyen yanıtlar oluşturmak için ortaklıklar geliştiriyor ve bu alan için bilgi, beceri ve kaynak yaratıyor.

Çevrim içi Paylaşım Portalı

Çevrim içi portallar iletişimi hızlı, fikirleri görünür kılan araçlar arasında yer alıyor. Berghof kullandığı bu yöntemle

paydaşlar arası online diyalog alanı açıyor. Vakfın en güncel portalı Frieden-fragen.de⁷; savaş ve barış, çatışmalar ve şiddet konularını kapsayan çocuklara yönelik bir çevrim içi portal. Birlikte yaşamının temel sorularına çocuklar için uygun ve dürüst yanıtlar içeren portal, çocuklara soru sorma ve birkaç gün içinde bireysel bir yanıt alma fırsatı yaratıyor. Ayrıca katılımcılar anketlerde kişisel görüşlerini ifade edebiliyor, içeriklerden faydalanabiliyor. Portalde yetişkinler için ise eğitici kaynaklar, dersler için öneri paketleri, çocuklar için kitap önerileri bulunuyor.

⁷ <https://www.frieden-fragen.de/>

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Covid- 19 krizi pek çok farklı alanda olduğu gibi konu bazlı diyalog noktasında da kullanılan imkanları ve yöntemleri dönüştürdü. Fiziksel olarak düzenlenen etkinliklerin tamamı ya da büyük bir kısmı çevrim içi dünyaya taşındı. Yaklaşımlar ve kullanılan yöntemler değişse de etkili çevrim içi diyalog için dikkate alınması gereken dört temel başlık sıralanabilir.

1. Çerçeve ve İçeriklendirme

Çevrim içi bir diyaloga başlamadan önce dikkate alınması gereken ilk konu, meselelerin veya sorunların nasıl çerçevelenmek ve sunulmak istendiğini iyi konumlandırmaktır. Katılımcıların rolünü açıkça ifade etmek ve katılımlarını olumlu bir şekilde çerçevelediğinizden emin olmak, katılım için pozitif bir üslup ve beklentileri belirlemede önemli bir ön adımı oluşturur. Çevrim içi diyalogun konusu/alanı etrafında makul sınırlar oluşturmak, katılımcıların sorunun çevresinde gezmesinden ziyade sorunun merkezine çekilmelerine yardımcı olur.

Gerekçe, gereklilik, edinimler ve beklentiler başlıklarındaki 4 temel soruya açık ve kapsayıcı yanıtlar üretmek, amacı doğru tarif etmeye ve çevrim içi diyalog etkinliğinizi çerçevelemeye yardımcı olur. (Bkz. Şekil 1: Etkinlik amacını

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

belirlerken yararlanılabilecek 4 soru (So You Want to Host a Web Meeting? By Nancy White, with Pete Cranston, Susan Stewart and Bonnie Koenig))

Bir çevrim içi diyalog faaliyetini çerçevelendirirken, katılım için kuralları ve beklentileri açıkça belirtmek ve sorunları sorunlardan çok fırsatlar olarak sunmak iyi bir fikir. Özellikle kriz durumlarında insanlar sorunlara odaklanma eğilimindedir. Endişelerini paylaşımlarına izin verirken potansiyel fırsatları görmelerini sağlamak, diyalogu iş birliğine götüren bir tetikleyici olabilir.

2. Süreç Yönetimi

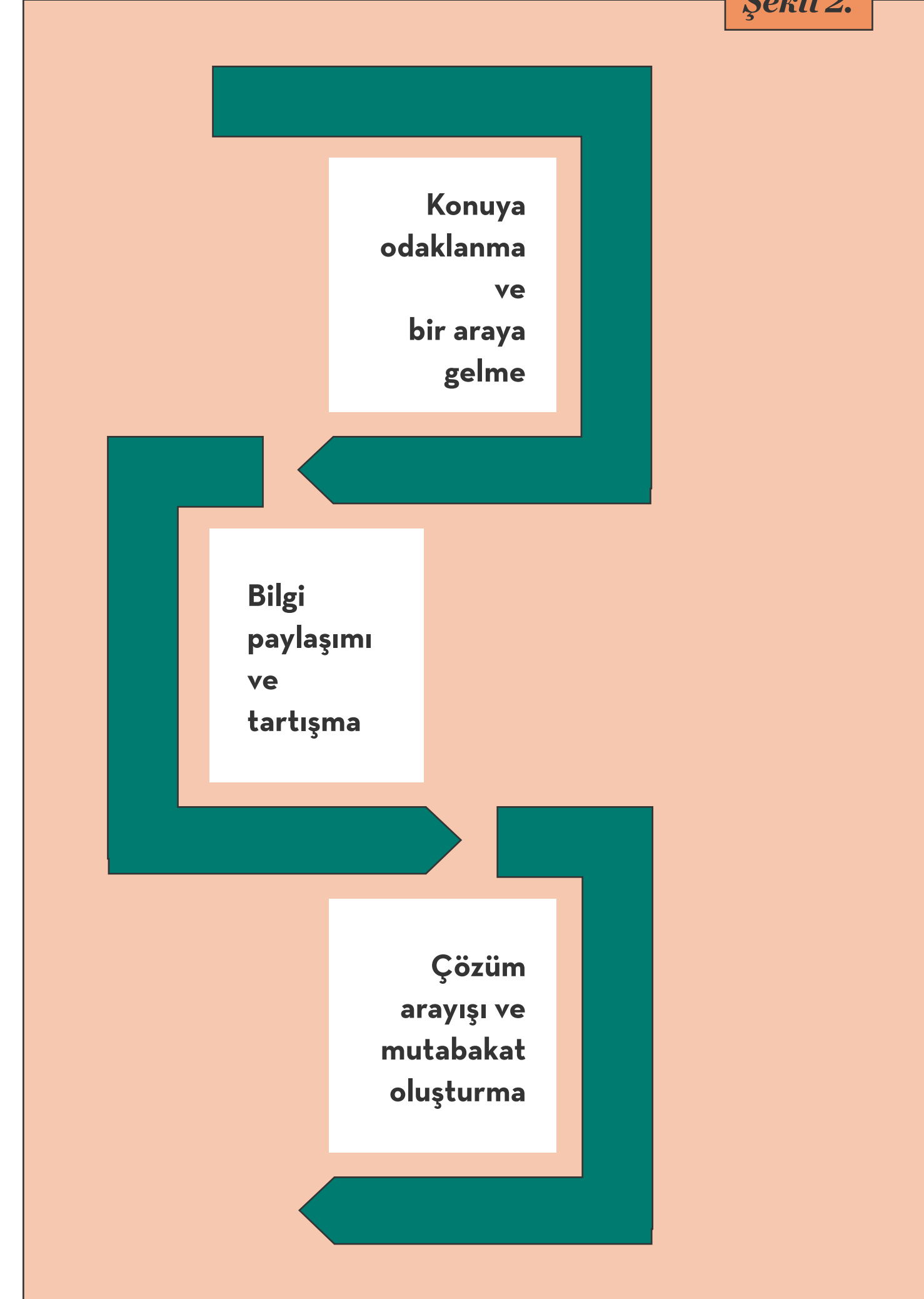
Çevrim içi diyalog faaliyetlerine katılanların, yüz yüze bir paydaş toplantısına veya çalışmaya davet edildikleri gibi, kolaylaştırılmış bir sürece dahil edilmeleri, beklentilerini güçlendirmeye ve katılım kurallarının ana hatlarını belirlemeye hizmet eder. Diyalog sürecini, başı, ortası ve sonu olan bir hayat süreci olarak düşünmek gerekir. Daha somut bir ifade ile diyalog akışını yönetirken en az 3 adımdan geçilmesi beklenir. Konuya odaklanma ve bir araya gelme eylemi ile başlanır; bilgi paylaşımı ve tartışma ile gelişme sağlanır; çözüm arayışı ve mutabakat oluşturma ile sona ulaşılır. (Dikkat! Her diyalog eylemi için mutabakat sonucu çıkması mümkün

olmayabilir) (Bkz. Şekil 2: Diyalog Süreci Hayat Döngüsü)

Öte yandan geleneksel yöntemleri olduğu gibi çevrim içi ortama taşımak mümkün ve verimli değildir. Daha esnek, denemeye açık, şeffaf ve iletişimde kalarak yönetilen bir sürece ihtiyaç vardır. Süreci etkili yönetebilmek için diyalogun akışını bilmek ve buna göre bir kurgu oluşturmak gerekir. (Bkz. Şekil 3: Ayrılma ve fikir birliği oluşturma akışı)

Diyalog sürecinde öncelikle tüm taraflar / temsilciler, söz konusu konulara ilişkin bakış açılarını ve fikirlerini ortaya koyarlar. Sonrasında ise anlayışın derinleştirilmesi ve bakış açılarının paylaşılması gelir. Bu, diyalog sürecindeki en zor aşama ancak aynı zamanda ortak bir zemin bulmaya doğru en yakınlaşıldığı kısımdır. Bu aşamada yararlı olan araçlar temelde yatan duyguları, endişeleri, korkuları ve tüm tarafların ihtiyaçları ve karşılıklı anlayışı teşvik edenlerdir. Üçüncü aşamada birbirini dinleyen tarafların kapsayıcı çözümler üretmeye başladığı süreç görülür, burada önemli olan hızlıca çözümleri ayrınılandırmak yerine beyin fırtınası yoluyla olgunlaşmalarını desteklemektir. Bu aşama olgunlaşıp tamamlandıktan sonra seçenekleri tartışmak ve değerlendirme kısmına geçmek mümkün olabilir.

Şekil 2.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

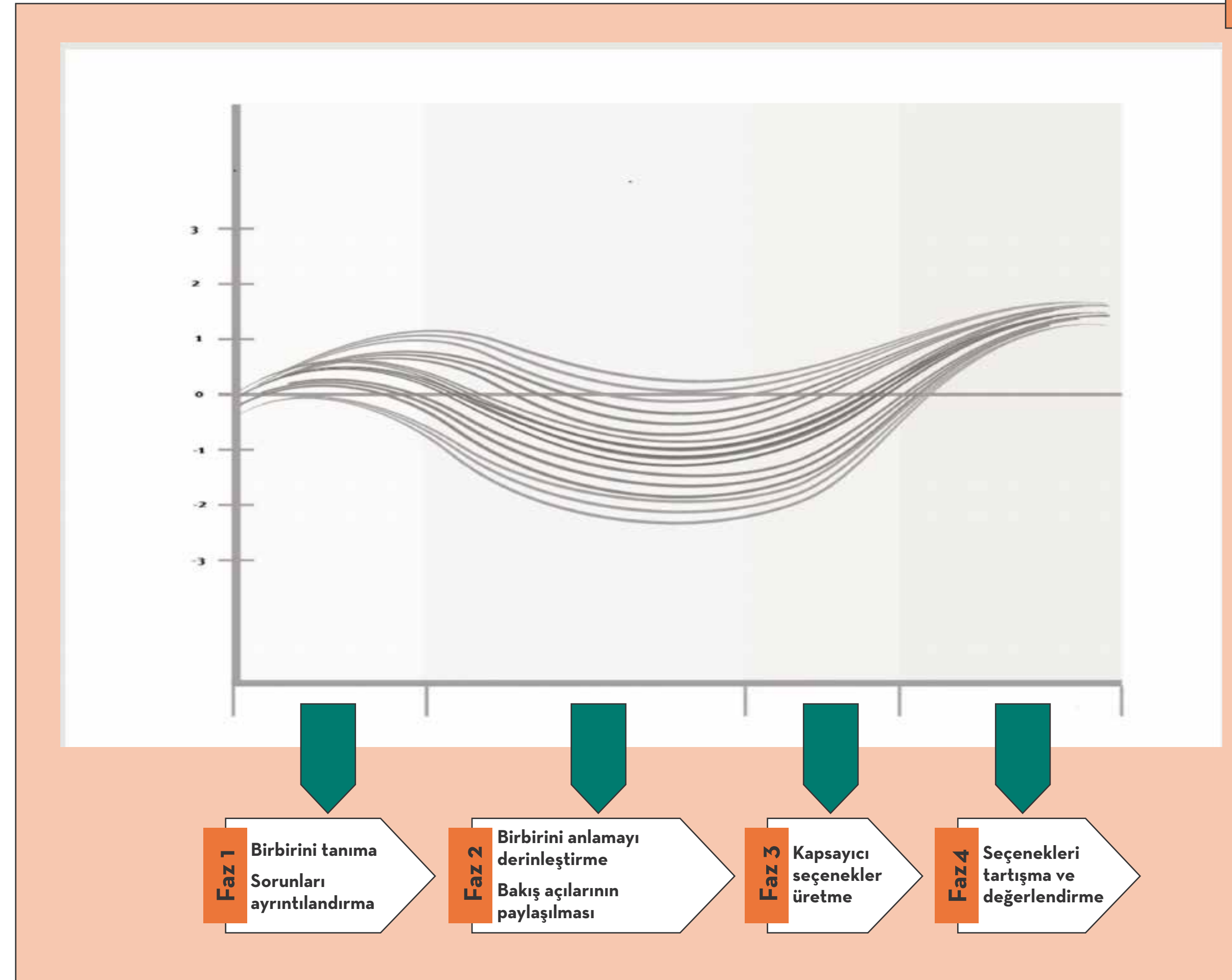
Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Etkili bir diyalog sürecinin hayata geçirilebilmesi için uygun bir süreç yönetimi kurgulamak gerekir. Süreç yöntemi, danışma/toplanma nedeninin açıkça belirtilmesini; katılımcının beklentilerinin ve katılımcıdan beklenenlerin ortaya konulmasını, ortak kuralları ve diyalog ilkelerinin yanı sıra kolaylaştırma (moderasyon) yönergelerinin belirlenmesini içerir. Çerçeve çizilirken verilen cevaplar üzerinden tüm bu parçaları diyalog sürecini de ele alarak kurgulamak gerekmektedir.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

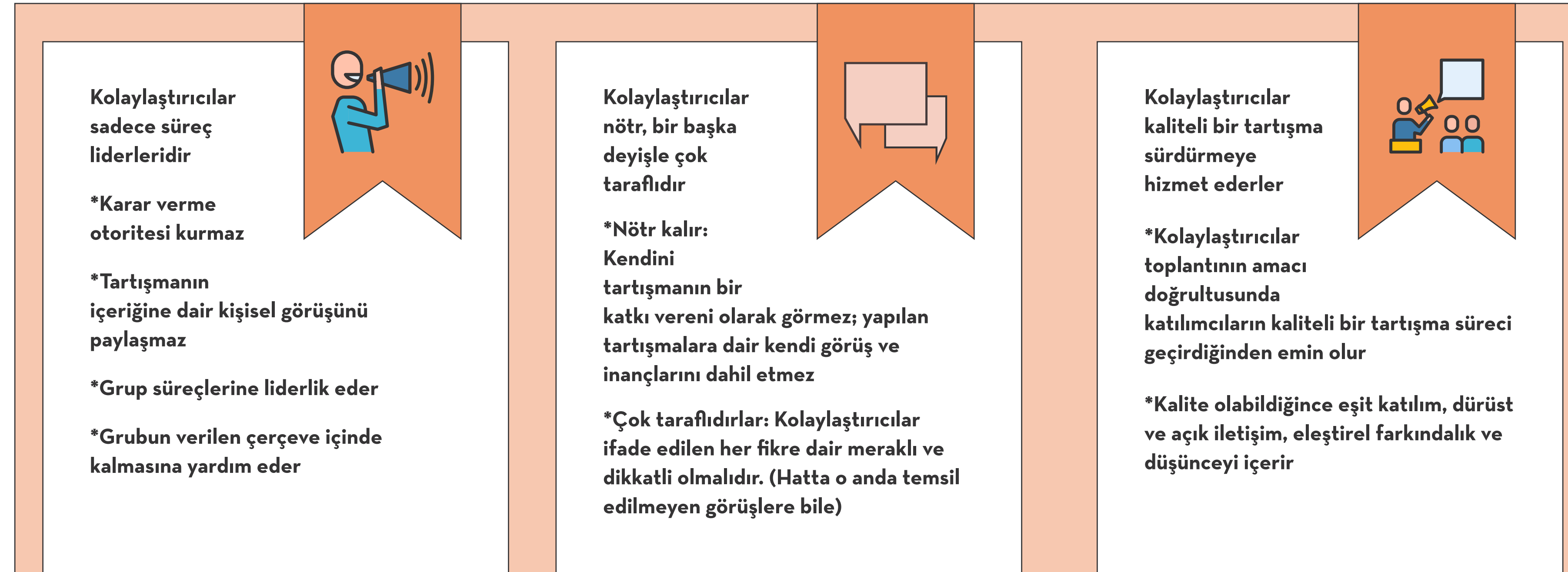
3. Kolaylaştırma

Çevrim içi diyalog etkinliği düşünüldüğünde, belki de en önemli ve yine de ihmal edilen konu diyalogu kolaylaştırmadır. Çevrim içi bir diyalog etkinliğinde etkili bir kolaylaştırıcı olmak; yeni katılımcıları karşılama ve selamlama, açıklama ve konuya dair keşifler gerçekleştirme, gerçekleri bulma, çatışmaları çözme ve katılımcı katkılarını bağlama gibi farklı kolaylaştırma tekniklerini kullanmak anlamına gelir.

Kolaylaştırma, geleneksel bir çevrim içi tartışmanın gerçekleşme şeklini tamamen değiştirebileceği için çevrim içi diyalog etkinliklerinden daha fazlasını elde etmenin temel bileşenidir. Online diyalog etkinliklerinde daha az vakit; katılımcıların alışık olmadığı online bir ortak alan, daha yavaş işleyen bir iletişim olması geleneksel yöntemlerin dışına çıkmaya zorlayan mücadele alanları yaratır.

Fiziksel etkinliklerde sıkça kullanılan tek taraflı anlatım, diyalog hedeflenen etkinlikler için

verimli değildir. Kolaylaştırma, grupların iş birliği içinde ve etkili bir şekilde çalışmasını sağlama sürecidir. “Bir sorunu çözmek” veya “bunu birisi için yapmak” anlamına gelmez. Diyalog gibi bir süreci daha iyi ve sorunsuz hale getiren bir katkı sunmak demektir. Kolaylaştırma, işleri odaklanmış tutar, herkes için katılma şansı sağlar ve grubun kolaylaştırıcı olmadan yapacakları tartışmalardan daha fazlasını başarmasına yardımcı olur. (Bkz. Şekil 4: Kolaylaştırıcı kimdir?)

Şekil 4.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

4. Davranış Modlarını Anlamak

Çevrim içi diyalog etkinliklerinde bulunan davranış modlarını anlamak, çevrim içi süreci yönetme becerilerine büyük ölçüde yardımcı olabilir ve tartışmaları daha iyi kolaylaştırmaya destek sağlayabilir.

Monolog, tartışma ve gerçek diyalog dahil olmak üzere çevrim içi aktivitelerde aramanız gereken üç ana davranış modu vardır.

Monolog Modu: Katılımcıların bir toplantıda yalnızca bir kez konuştuklarında, yorumlarını bıraktıklarında ve geri dönmediklerinde olan şeydir. Katılımcılar paylaşımları görmezden gelerek kendi gündemlerini konuşurlar. Bunu gözlemlerseniz, çerçeveniz yanlış olabilir veya tartışmayı yeniden canlandırmaya yardımcı olmak için hangi kolaylaştırma tekniklerini kullanacağınızı yeniden düşünmeniz gerekir. Önceden böyle durumlar için tartışmayı açacak soruları hazırlamak, eleştirel düşüncüyü teşvik edecek sorular yönetmek veya yönteminizin şeklini değiştirmek işe yarayabilir.

Tartışma Modu: Katılımcıların birbirlerinin gönderilerini okuyup tepki verdikleri ancak en iyi argümanlarını sunarak tartışmayı kazanmak için yarıştıkları durumdur. Katılımcıların kendi gündemlerini taşıma ve haklı çıkmaya çalışma eğilimi vardır. Bu tür bir davranış daha iyi kolaylaştırma becerisi gerektirir ve genellikle yetersiz bir şekilde özetlenmiş bir sürecin sonucu olabilir. Tartışmayı özetlemek ve gözlemlerinizi tarafsız bir şekilde katılımcılara sunmak kullanılabilir pratik bir yöntem olabilir.

Gerçek Diyalog Modu: Diyalog, katılımcılar birbirlerine yorumları okumaya ve yanıt vermeye başladığında, sorular sorduğunda ve eldeki konularla ilgili kendi fikirlerini ve anlayışlarını geliştirdiklerinde olan şeydir. Gerçek diyalog modu aktif olduğunda katılımcılar kolaylaştırıcının minimum müdahalesine ihtiyaç duyarak tartışmayı sürdürürler.

Modları takip etmek ve katılımcıları gerçek diyalog moduna çekmek için desteklemek gerekir. Farklı modlar için olası planlar çalışmak faydalı olabilir. Kolaylaştırma deneyimi ve katılımcıların online diyalog etkinliklerine katılma deneyimi arttıkça gerçek diyalog modunun çalışması da kolaylaşacaktır.

Bunları Biliyor Musunuz?

- Online bir çalışmada azami katılım süresi 2,5 saat, optimum süre 1,5 saat. Online bir etkinliğin bu saat aralığını geçmesi katılımcıların süreçten kopmasına ve olumsuz bir toplantı deneyimi yaşamalarına neden olur.
- Katılımcılar online bir etkinlikte daha az sorumluluk ve mahcubiyet hissettiği için, reddetme ya da katılmaktan vazgeçme oranları yüz yüze göre daha yüksektir.
- Online bir etkinlikte katılımcıları anda ve odakta tutmak yüz yüze bir toplantıya kıyasla hayli zorlayıcıdır. Kısa ve odaklı sorular sormak, az ve öz bir içerik sunmak, her şeye değil önemli olana odaklanmak kritiktir.
- Katılımcılar online bir etkinlikte yüz yüze bir toplantıya oranla daha efektif, verimli ve işe yarar çıktılar bekler. Aksini zamanı kaybı olarak görür ve etkinliği olumsuz bir deneyim olarak kodlarlar.
- Etkinliklerde tek taraflı uzun konuşmalar, sunumlar gibi aksiyonlar katılımcıların devam motivasyonlarını düşürür.
- Online etkinliklerde görsel kullanımı kritiktir. Katılımcıları odakta tutmak için en fazla 7-8 dakikada bir ekranda yeni bir görselin yer alması ya da tartışmaların eşzamanlı yazımı etkili yöntemler olarak önerilir.
- Online bir etkinlik için iyi tasarlanmış bir hazırlık süreci, toplantının verimini artırır. Online etkinlikler, yüz yüze bir etkinliğe oranla, daha meşakkatli ve detaylı bir hazırlık çalışması gerektirir.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Yöntemler ve Araçlar

Diyalog için kullanılan online yöntemlerin başında webinarlar, canlı yayınlar, online çalıştaylar, atölyeler ve eğitimler geliyor. Bunun yanı sıra diyalog özelinde gerçekleştirilen sosyal medya kampanyaları ve online kültürlerarası değişim programlarını da görmek mümkün.

Online kanallarda bir veya birkaç kişinin konuştuğu webinar ve canlı yayınlar oldukça sınırlı bir öğrenme ve etkileşim alanı yaratıyor. Bu nedenle konu bazlı diyalog için ortak öğrenmeye alan açan en ideal araçlar online atölye, eğitimler ve çalıştaylar olarak öne çıkıyor. Katılımcıların kendilerini ifade edebildiği, kişisel ve profesyonel deneyimlerine dayanarak katkı verebildiği etkinlik yöntemleri, diyalogun gelişmesine alan açıyor. Herkesin eşit katılımını desteklemek için etkinlik öncesi ve sonrasında katılımcılara katkıda bulunabilecekleri alanlar açılan bu etkinliklerin etkisi diyalog üzerinde oldukça yüksek. Bu etkinlikler için öncesi ve sonrası faaliyetler ve değerlendirmeler uygulamak mümkün.

Dijital kolaylaştırma, katılımcıların sadece bir atölye çalışması sırasında değil, aynı zamanda

öncesi ve sonrasında da birbirleriyle etkileşime girmesini sağlıyor. Bu şekilde, her katılımcı pasif bir seyirci olmak yerine aktif bir değişim üyesi olabiliyor.

Farklı etkileşim yöntemlerine uygun farklı online araçlar bulunmakla birlikte kullanılan araçların başında Zoom, Jitsi, Microsoft Teams, Google Hangouts gibi farklı mekanlardan katılan büyük grupları bir araya getiren uygulamaların kriz dönemlerinde öne çıktığını söylemek mümkün. Şekil 5'te hangi yöntem için hangi online diyalog araçlarının popüler olduğunu görebilirsiniz.⁸ (Bkz. Şekil 5: Diyalog için Online Araçlar)

⁸ Youtube üzerinden bu araçların nasıl kullanıldığını gösteren videolara ulaşabilirsiniz. Örn; https://www.youtube.com/watch?v=3h1AQGMLNro&list=PLYcudjctlkOeD9oSo9waJRySPH6wCJGi5&ab_channel=Vakademi

Şekil 5.

Webinarlar	Online Çalıştay ve Atölyeler	Canlı Yayınlar	Online Eğitimler	Online networkler	Dökümantasyon	Anket ve takipler	İş takip ve yönetimi
Zoom Youtube	Zoom Jitsi Skype Hangouts Teams	Youtube Instagram	Canvas (online öğrenme) Zoom	Slack Yammer Flowdock	Mentimeter Google Doc Mural/Miro Jamboard	Survey Monkey Typeform Google Forms	Trello Basecamp JIRA

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Bunun yanı sıra diyalog ve online etkinlikler için oluşturulan portallar, mesajlaşma ve etkinlik sürdürme alanına sahip websiteleri de mevcut. Kolaylaştırıcılara tüm özellikleri bir arada sunmayı hedefleyen bu portallar aynı zamanda katılımcılara kendilerine ait bütüncül bir alan sunduğu için topluluk hissi oluşturulmasını teşvik ediyor.

Belli bir ücret karşılığında Howspace, Group Map, Stormz gibi görece daha popüler kanallar üzerinden bu deneyimi elde etmek mümkün. Öte yandan diyalog özelinde uzmanlaşmış ve bunun için kendi projelerine özel portallar oluşturan kurumlar da var. Örneğin; Amerika merkezli bir sivil toplum kuruluşu olan Soliya⁹ kendi Soliya Exchange online platformu üzerinden farklı diyalog programları sunuyor.

Ücretli online araçların bir kısmı sivil toplum kuruluşları için indirim sağlayabiliyor. Örneğin; Mentimeter uygulaması, paketlerini eğitimcilere ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlara %30 indirimle sağlıyor.¹⁰ Slack uygulaması 250 veya daha az üyeli çalışma alanlarına ücretsiz yükseltme; bu boyutun üzerindeki çalışma alanları için %85 indirim sunuyor.¹¹

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi'nin (STGM) dünya genelinde kâr amacı gütmeyen kuruluşların çalışmalarının etkisini artırmak için teknolojiye erişimlerini destekleyen San Francisco merkezli kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Techsoup iş birliği ile yürüttüğü Techsoup Türkiye üzerinden de bu online araçların bazılarını indirimli ulaşmanız; bazı

⁹ <https://www.soliya.net/about/about-us>

¹⁰ <https://www.mentimeter.com/plans/education>

¹¹ <https://slack.com/intl/en-tr/help/articles/204368833-Apply-for-the-Slack-for-Nonprofits-discount>

İPUCU

Online uygulamaları satın almadan önce “uygulama ismi non-profit” şeklinde arama yapmayı atlamayın.

ekstra özelliklerden yararlanmanız mümkün. Örneğin; Google ile sivil toplum kuruluşları kapsamında ofis yönetimi için G-Suite uygulamalarının (Google formları, Google slaytlar, Google dokümanlar vb.) tamamına ücretsiz erişebilirsiniz; hesabınızla oluşturduğunuz Youtube kanalına ekstra yükleme yapabilirsiniz.¹²

¹² <https://www.techsoupturkiye.org.tr/about-TechSoup-Turkey>

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Yöntem ve araçlar farklı olsa da diyalog için önemli olan nokta katılımcıların fikirlerini paylaşabilecekleri güvenli alanlar yaratmaktır. Bu noktada çoğunlukla online çalışmalar için fiziksel etkinliklerden daha fazla ön çalışma yapılması gerekebilir. Zamanın verimli kullanımı, kolaylaştırma becerileri, hazırlıklı olmak ve esneklik önemli unsurların başında gelmektedir. Bu kısımda bir önceki bölümde teorik olarak değinilen online diyalog çalışmasının pratik olarak nasıl kurgulandığını ve hayata geçtiğine değineceğiz.

Konuya Hazırlık

Konu bazlı diyalog bağlamında paydaşları sürece katmak için etkinlik öncesinde potansiyel katılımcılar için bilgilendirme metinleri, konuya dair röportajlar ve/veya raporlar yayınlamak, katılımcıları zihinsel olarak etkinliğe hazırlamak ve konunun savunuculuğu için alanlar açarak farklı paydaşların konuya ilgisini çekmek faydalı olacaktır. Oluşturduğunuz içerikleri hedef kitlenize ulaşabileceğinizi düşündüğünüz sosyal medya kanallarında yayımlamak daha fazla kişiyi konuya dahil etmeye yarar sağlar.

Zamanlama

Fiziksel olarak yapılan etkinliklerde de olduğu gibi etkinlik için öngörülen tarihin, dini ve resmi bayramlarla çakışmaması ve hatta mümkünse bu tarihlerin hemen öncesinde ya da sonrasında olmaması; bir etkinlik dizisi değil tek seferlik bir etkinlik düzenliyorsanız hedef kitlenizin davet edildiği benzer bir etkinlikle çakışmıyor olmasına dikkat etmek gerekir. Aynı zaman da etkinliğin toplam süresinin çok uzun olmaması katılım açısından önem taşır. Online etkinliklerde verimli katılım adına maksimum iki buçuk-üç saatlik bir sürenin aşılması önemli. İki buçuk-üç saati geçen etkinliklerde en az bir saatlik aranın koyulduğu iki farklı oturum yapmak iyi olabilir.

Davet/Duyuru Metni

Duyuru metnini oluştururken kapsayıcı olmak ve net olmak önemli. Bilginin ulaşacağı kişiler için metnin içinde teknik ayrıntılar ya da yoğun bilgiden ve yanlış anlaşılmaya sebep olabilecek kelimelerden kaçınılması gerekir. Öncelikle ulaşılması istenen bilginin veya mesajın giriş kısmında verilmesi, ayrıntılara ise ileride yer verilmesi gerekir. Çünkü pek çok insan önlerine gelen metinlerin tamamını okumaz. Bunun yanı sıra konu bağlamında anahtar kelime ve ikonları içeren görsel tasarımlar daha fazla kişinin ilgisini çekmenize yardımcı olacaktır.

Davet/duyuru metni içinde etkinliğin yapılacağı online kanalı vurgulayarak yazmak önemlidir. Kullandığınız online aracı daha önce duymamış ve/veya deneyimlememiş olanlar için e-posta davetlerinde online aracın tanıtımını içeren linklerin bulunması faydalı olabilir.

Davet ve/veya duyurunuzda başvuru formu ile katılımcılardan aldığınız tüm bilgiler için Kişisel Verilerin Korunması Kanunu¹³ kapsamında

¹³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

onay almayı atlamayın. Katılımcılardan başvuru formu doldurmalarını istediğiniz takdirde, katılımcıların güncel iletişim bilgilerini alma ve ihtiyaçlarını, etkinliklerinden beklentilerini, konuya dair bilgi ve yaklaşımlarını anlama fırsatınız olacaktır.

Yine davet ya da katılım onayı e-postalarında konuya hazırlık için yayınladığınız içerikler varsa metin sonunda katılımcıların bunlara ulaşabilecekleri linklere yer vermek, daha önce içerikleri görmemiş olan katılımcılara ulaşmanıza ve konuya dair bakış açınızı aktararak katılımcıları etkinliğe hazırlamanıza yardımcı olacaktır.

Eğer etkinliğinizin etkisini ölçmek istiyorsanız hazırladığınız ön testinizi yine bu e-posta içinde paylaşmanızı öneririz.

DİKKAT! KATILIMCILARINIZI TANIYIN!

- **Katılımcılarınızın çeşitliliğini göz önünde bulundurarak süreci tasarlayın. Davet sürecini de buna göre organize edin. Toplantınızda temsiliyet eksikliği gördüğünüz bir grup varsa ulaşmaya çalışın.**
- **Grup çalışmalarında gruplar arasındaki çeşitlilik dengesini önemseyin. Örneğin; katılımcılarınız arasında konunun uzmanları varsa bu kişilerin hepsini aynı grupta bir araya getirmek yerine farklı gruplara dağıtın. Bu sayede konunun uzmanları daha fazla konuşma imkanı bulurken konuya farklı alanlardan katkı sunanlar tartışmayı takip etmek ve katkı sunmakta zorlanmaz. Bu şekilde tüm katılımcılar birbirlerinin bilgi ve deneyiminden faydalanabilir.**

- **Katılımcılarınızın özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurun. Katılımcılarınız toplantının yapıldığı dilde kendilerini rahat hissetmiyor olabilir; görme ya da işitme engeli nedeniyle mevcut etkinlik tasarımında kendilerini rahat hissetmeyebilir. İşaret dili tercümesi ya da paylaştığınız görseller için sesli betimlemelerle katılımlarını verimli hale getirebilirsiniz. Farklı bireylerin farklı ihtiyaçları olacağı için en hızlı ve faydalı yöntem, katılımcılarınıza engelleri için bir desteğe ihtiyaç duyup duymadıklarını sormaktır. Bunu gerçekleştirdiğiniz özel davet esnasında ya da eğer hazırladığınız katılımcı formu varsa form üzerinden yöneltebilirsiniz.**

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Teknik Hazırlık

Etkinlikten en az iki gün önceye kadar katılımlarını beklediğiniz katılımcıları bilgilendirmek için bir hatırlatma e-postası göndermek iyi olacaktır. Bu hatırlatma e-postasında ana hatlarıyla toplantının akışı, saati, eğer farklı bir yöntem ile paylaşmayacaksanız toplantının linki ve toplantıya gelmeden önce yapmaları gerekenlere yer vermeniz gerekir.

Moderasyon ve teknik ekibin etkinlik öncesi bir araya gelerek günün provasını yapması ve olası ihtiyaçlara nasıl çözümler üretebilecekleri üzerine iş bölümünün yapılarak rollerin belirlenmesi etkinlik/toplantı sırasında hazırlıklı olmayı sağlayacaktır. Örneğin; sunumların kontrol edilmesi, olası teknik problemler için sorumlu birinin seçilmesi, ekibin anlık iletişimi için kullanılacak online kanalın seçilmesi/ kurulması (Whatsapp, Slack vb) gibi.

Hoş geldiniz

Toplantıdan minimum 15 dakika önce tüm ekibin etkinlik platformunda bir araya gelmesi, günün akışının üzerinden geçmesi iyi olacaktır. Bu hem ekibin etkinlik gerginliğini almak

hem de etkinlik öncesi akla takılan soruların dile getirilmesi için bir fırsat sunar. Toplantı saatinden önce platforma giriş yapmak isteyen katılımcılar, mümkünse toplantının ne zaman başlayacağı hakkında platform üzerinden bilgilendirilmelidir. Katılımcılar platforma

Görsel 1

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

giriş yaparken iki yöntem seçilebilir. Birinci yöntem arka fona müzik koyarak katılımcıların hazırlıklarını tamamlamasına izin vermek olabilir; birbirini tanıma ihtimali olan gruplarda uygulanabilecek ikinci yöntem ise müziksiz bir hazırlık sürecine izin verip, katılımcılar ile kısa sohbetler etmek; insanların birbirleri ile kaynaşmasına izin vermektir.

Toplantı, katılımcılardan da izni alınarak davet edilen saatten en geç 10 dakika sonra başlamalıdır; aksi takdirde vaktinde gelen katılımcılar vakitlerinin çalındığı hissine kapılabilir ve motivasyonları düşebilir.

Toplantı fiziksel etkinliklerde de olduğu gibi hoş geldiniz konuşması ile açılır. Bu konuşmanın içinde toplantıyı düzenleyen kurum kendinden, toplantının amacından, kısaca günün akışından bahseder. Hoş geldiniz konuşmasının ardından sırayla teknik bilgilendirme ve mutabakat paylaşımı yapılır.

Teknik bilgilendirme içerisinde etkinliğin gerçekleştirildiği platformun kullanımı hakkında katılımcılar bilgilendirilir, herhangi bir teknik problemle karşılaşmaları durumunda ulaşmaları gereken kişiler ve iletişim bilgileri paylaşılır. (Bkz. Görsel 1: Zoom için Teknik Bilgilendirme Örneği)

Mutabakat ise toplantının verimli geçebilmesi için önerilen kurallar dizisini içerir. (Bkz. Görsel 2: Mutabakat Örneği) Mutabakata itirazı olan ya da eklemeye bulunmak isteyen var mı diyerek, katılımcıların rızası ve onayı alınır. Hoş geldiniz kısmının ardından tanışmaya geçilir.

Moderatörün verdiği süreye uyalım, süreleri aşmayalım

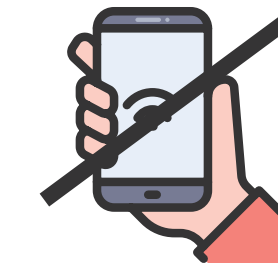
Söz almak istersek el kaldır ikonuna basalım (veya sohbet bölümünden "söz" yazalım)

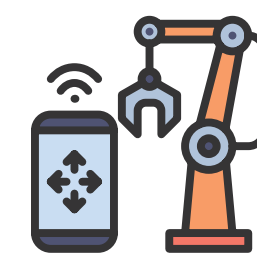
Herkesin kendini ifade edebileceği bir alan sağlayalım

Konuşmadığımız zamanlarda kendimizi sessize alalım

Cep telefonumuzu sessize alalım ya da kapatalım

Teknik sorunlarla ilgili ulaşacağımız uzmanın numarasını kaydedelim

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Tanışma ve Kaynaştırma (Ice breaker)

Etkinliğe başlamadan önce katılımcıların birbirleri ile tanışmaları, gruptaki çeşitliliği ve yüzleri görmeleri önemlidir. Bunun için küçük ısınma, kaynaşma (ice breaker) içeren tanışma yöntemleri uygulanabilir.

Kaynaştırma oturumları çeşitli şekillerde fayda sağlar:

- Yeni üyeleri birbirine eğlenceli ve ilgi çekici bir şekilde tanıtır.
- İnsanları birbirleri hakkında daha fazla şey öğrenmeye teşvik eder.
- İletişimi geliştirir.
- Toplantı oturumlarına eğlence ve etkileşim unsuru getirir.
- Yalnızlık ve izolasyon duygularını azaltır, katılım motivasyonunu artırır.
- İnsanların daha rahat ve pozitif hissetmelerine yardımcı olur.

Tanışma yazılı veya sözlü şekilde yapılabilir. Bunun dışında etkinlik vaktiyle doğru orantılı olarak daha uzun süren çizim ve görseller içeren yöntemler de uygulanabilir. Tanışma kısmına geçmeden önce katılımcıları kameralarını açmaya davet etmek iyi olacaktır.

Yazılı Tanışma

Yazılı tanışma katılımcı sayısı yüksek veya süresi kısıtlı etkinlikler için uygun bir tanışma yöntemidir. Yazılı tanışma için online platformun herkesin görebildiği sohbet, mesaj kısımları kullanılabilir. Sohbet veya mesaj kısmından isim-soy isim kurum ve konu ile ilgili kişisel cevapları içeren bir soru sorulabilir. Örneğin; konu bazlı diyalog çalışması için seçilen alan eğitim teması ise “Eğitim hayatınızı tanımlayan 3 kelime nedir?” diye sorulabilir. Bu sayede katılımcılar genel kitledeki çeşitli cevapları görebilir, benzerlikler ve farklılıklar üzerine konuşabilir.

Ana temanın etrafında sorulan sorular çeşitlilik gösterebilir. Yazılı tanışmada seçilen soruda dikkat edilmesi gereken şey sorunun cevabının kavramsal ve kısa bir karşılığı olmasıdır. Uzun cevaplar katılımcıların birbirlerinin verdiği cevapları takip etmesine engel olmamalıdır.

Sözlü Tanışma

Sözlü tanışma, yazılı tanışmadan daha fazla vakit isteyen fakat daha etkili bir yöntemdir. Katılımcı sayısı az ve süre sıkıntısı olmayan etkinliklerde katılımcılara ana grupta sorular yöneltilebilir. Bir diğer yöntem ise gruplara dağılarak tanışmak olabilir. Bu yöntemde ise katılımcılar gruplara dağıtılır. Her tur da gruplar karıştırılabilir, bu sayede farklı insanların birbiri ile karşılaşması sağlanır. Tanışma ve ısınma soruları birbiri ile birleştirilebildiği gibi art arda da uygulanabilir. Isınma ve tanışmanın birleştirildiği durumlarda gruplarda paylaşımlar yapılmadan önce katılımcıların kendilerini tanıtmaları istenir.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Konuya Isınma ve Tanışma

Isınma hem gruba hem konuya ısınma imkânı verebilir. Bu tip bir ısınma için genel olarak aşağıdaki adımlar uygulanabilir.

- Katılımcılar toplam sayıya göre 3-4 kişilik gruplara dağıtılır.
- İlk turda katılımcılardan tek bir soruyu sırayla cevaplamaları istenir. Cevaplamadan önce isimlerini paylaşmaları istenir.
- Her bir tur için 5 dakika verilir.
- İkinci turda gruplar tekrar karıştırılır. Yeni bir soru verilir; her bir katılımcının bu yeni soruyu cevaplama istenir.
- Üçüncü turda yeni bir soru ile aynı yönerge paylaşılır ve sona erdirilir.
- Kolaylaştırıcı, turlar sona erdikten sonra katılımcılara ne gibi ortaklıklar gördüklerini, hangi ilginç cevapları duyduklarını sorar.

Örneğin; ilk turda “Eğitim hayatınızı tanımlayan 3 kelime nedir? Neden?” sorusu yönlendirilirken, ikinci turda “Eğitim hayatınıza dair en unutulmaz anınız nedir?” diye sorulabilir. Her turda farklı sorular sorulması soruları cevaplayan katılımcıların sıkılmaması içindir. Günün gündemi ile alakalı yaratıcı sorular, katılımcıları zihinsel olarak konuya ısıtmaya da hizmet eder.

Bu adımlar farklı sorular sorulmadan da tekrarlanabilir. Konuya özel sorular sormayı tercih etmediğiniz durumda eğlenceli ve katılımcıları harekete geçiren sorular tercih edilebilir.

Sözlü tanışma etkinliklerinde grup çalışmalarında sorulabilecek bazı sorular şunlar olabilir:

- En sevdiğiniz film ya da kitap nedir? Neden?
- Masanızın üzerinde olan bir şeyi gösterin ve bunun hakkında bir hikâye anlatın.
- Bu hafta yeni ne öğrendiniz?
- Pencerenizden bir fotoğraf çekin ve insanların nerede olduğunuzu tahmin etmelerini isteyin.

Kimi zaman grupların sabit kaldığı fakat gruplarda daha fazla zaman geçirildiği etkinlikler de tercih edilebilir. Bu soruların yanı sıra farklı ısınma oyunları da uygulanabilir. Fiziksel etkinliklerde uygulanan bu yöntemler çevrim içi ortama taşınabilir.

Bir sonraki bölümde iki doğru bir yalan ısınma oyununun ve zaman makinesi oyununun nasıl uygulanabileceğini görebilirsiniz.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

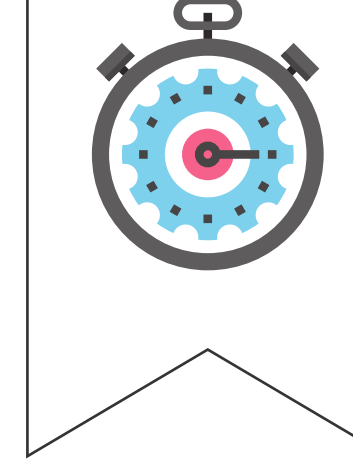
Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

İki Doğru Bir Yalan

- Bir katılımcıdan kendisi hakkında üç ifade yazmasını ya da sözlü olarak paylaşmasını isteyin: 2 doğru ve 1 yanlış.
- Diğer katılımcılardan hangi ifadelerin doğru hangisinin yanlış olduğunu sözlü ya da yazılı olarak oylamalarını isteyin.
- İlk kişi ifadesini paylaştıktan sonra grubun hangi ifadenin yanlış olduğuna karar vermesini isteyin. Grup, kararını verdikten sonra ilk kişi hangi ifadelerin doğru hangisinin yanlış olduğunu açıklar.
- Oyun gruplara ayrılarak gerçekleştiriliyorsa, gruptaki her kişi ifadelerini paylaşana kadar devam edilir. Ana grupta oynuyorsanız 3-4 tur devam edebilirsiniz.

Zaman Makinesi

- Katılımcılar ile ana grupta sorular paylaşılır ve yönerge verilir. “Eğer elinizde bir zaman makinesi olsa ve zamanda her tarihe ve her yere gitme imkânınız olsaydı ne yapardınız?” diye sorularak aşağıda soruları cevaplamaları istenir.
- Nereye giderdiniz?
- Eğer geçmiş ise, hangi döneme giderdiniz? Neden?
- Kiminle tanışmak/buluşmak isterdiniz? Neden?
- Sadece ziyaret mi etmek isterdiniz yoksa o zaman diliminde kalmak mı isterdiniz?
- Katılımcılar gruplara dağıtılır. Gruplara mesaj yoluyla ya da kolaylaştırıcı vasıtasıyla sorular hatırlatılır.
- Her bir katılımcının soruları cevaplama ve grubu ile paylaşması istenir.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Konunun Derinine İnilmesi-Tartışma Alanı Açılması

Grup çalışmaları konunun derinine inilmesi ve tartışma alanı açılması için özellikle önemlidir. Grup çalışmaları sırasında katılımcılar birbirini daha iyi duyma ve dinleme fırsatı bulur. Karşı fikirleri duyarak ve fikir sahipleri ile ilişkide kalarak tartışmaya dahil olurlar.

Ortak Doküman Kullanımı

Grup çalışmalarında ortak doküman kullanımı her bir katılımcının kendini kendi kelimeleriyle aktarabilmesini sağlar. Aynı zamanda çalışmayı daha interaktif kılar ve katılımcıların dikkatinin tartışmalarda kalmasına katkıda bulunur. Yöneltilen soruları Google Documents¹⁴, OneDrive¹⁵ gibi hazırladığınız formlar üzerine ya da slaytlar üzerinde tasarlayabilirsiniz. Doküman paylaşımı yaptığınızda her bir katılımcının bu dokümana erişebildiğine dikkat etmek gerekir.

Şu soruları sormak önemlidir:

- Doküman paylaşımına açık mı?
- Katılımcıların mevcut altyapısı dokümana erişime izin veriyor mu?
- Kullandığım platform engelli katılımcılar için erişilebilir mi?

Ortak doküman kullanırken katılımcıların yaratıcılığını teşvik etmek önemlidir. Örneğin; sorduğunuz sorular içinde “Bu konuda neler yapılabilir? Farklı ülkelerde gördüğünüz örnekler var mıdır? gibi bir soru yer alıyorsa, katılımcılara konuya dair fotoğraf veya videolar paylaşabilecekleri söylenebilir.

¹⁴ https://www.google.com/intl/tr_tr/docs/about/

¹⁵ https://www.youtube.com/watch?v=cD12yKW-dl4&ab_channel=MicrosoftT%C3%BCrkiye

Fishbowl (Akvaryum) Yöntemi

Fishbowl (akvaryum) yöntemi, diyaloga dahil olan insanların daha büyük olan “dış daire” içinde bir “iç daire” oluşturmasına izin vererek fikirlere dışarıdan bakmasına imkân sağlayan bir yöntemdir. Dış çemberdekiler dinlerken iç çemberdeki katılımcılar birbirleriyle konuşurlar. Dış çemberdeki katılımcılar gözlemler ve notlar alırlar. İç çemberdeki grup belli aralıklarla değiştirilir. Bu sayede belirli konuların daha küçük bir grupta daha derinlemesine ele alınabilmesi mümkün olur.

Bir konu hakkında çeşitli bakış açılarını duymaya imkân tanır.

Akvaryum yönteminin en büyük avantajı, konuşmacılar ve dinleyiciler arasındaki ayrımı azaltırken, birçok kişinin görüşlerini dile getirmesine izin vermesidir. Büyük gruplar için idealdir. Özellikle karşıt görüşlerin sürekli olarak çarpışma içinde olduğu gruplarda uygulanabilir. Fiziksel alanda kullanılan bu yöntem online ortama taşınabilir. (Bkz. Görsel 3: Fishbowl (Akvaryum))¹⁶

¹⁶ <https://www.barbaracv.com/blog/a-virtual-fishbowl/>

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

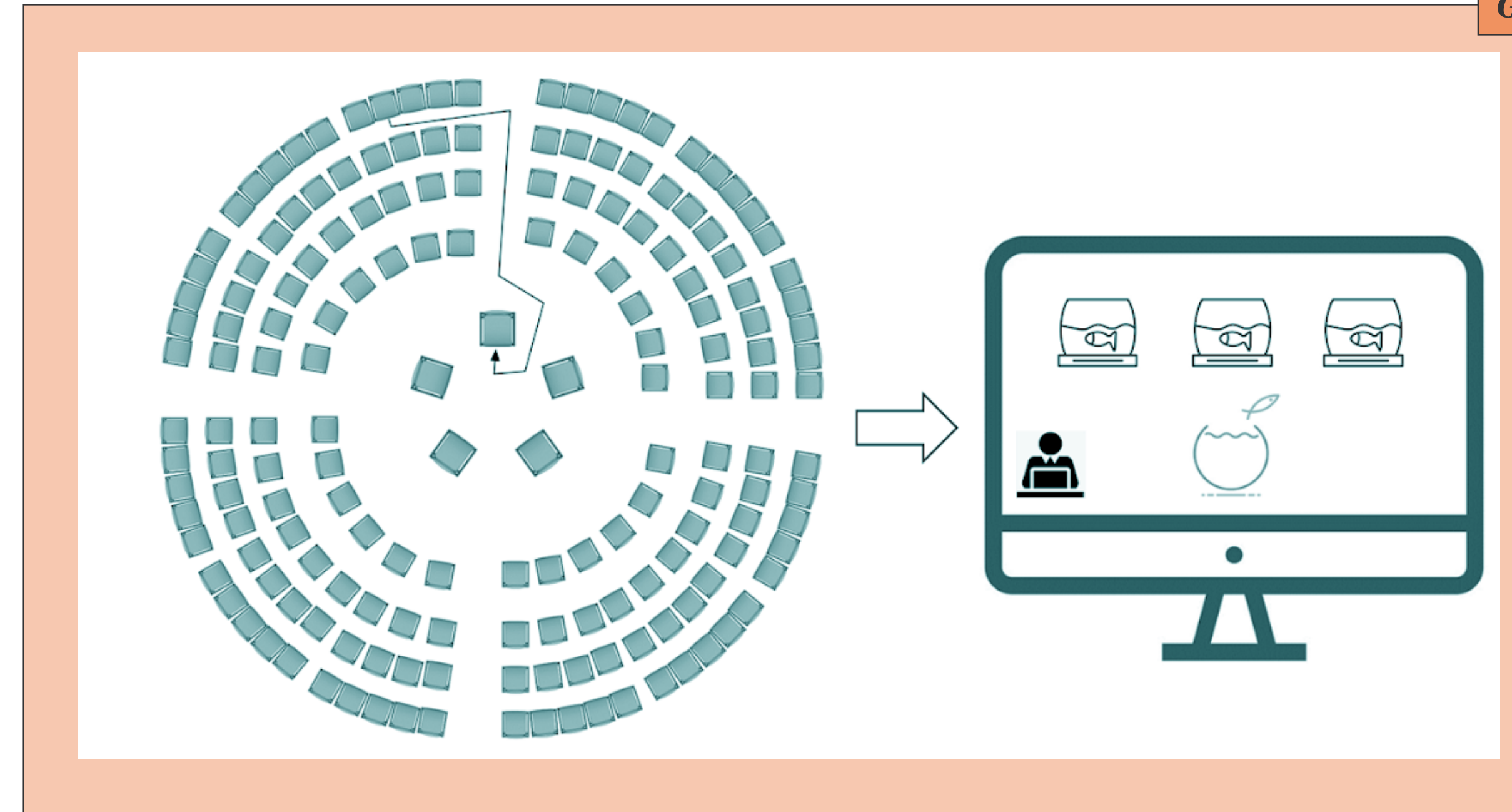
Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

- Katılımcılar bir slayt üzerinde gruplara ayrılır. Hangi grupta yer aldıklarını bilirler.
- İlk grup “iç çember” olarak alındığında diğer katılımcılar kolaylaştırıcı tarafından ve/veya kolaylaştırıcının uyarısı ile “sessize” alınır. İç çemberdeki katılımcıların tartışmayı yürütebileceği alan açılır.
- Kolaylaştırıcı başlarken arka plan sunarak giriş yapar ve grup tarafından tartışılması istenen konuyu paylaşır.
- Konu üzerine tartışmanın yavaşladığı ya da çok yükseldiği noktalarda iç çemberdeki grup dış çembere alınır. İç çembere başka bir grup geçer. Bu yöntem kapalı akvaryum yöntemi olarak adlandırılır.
- Kolaylaştırıcının iç çembere sorulmak üzere önceden sorular hazırlaması süreci daha akıcı hale getirebilir. Kolaylaştırıcının tartışmanın bir parçası olmaması önemlidir.
- Etkinlik tamamlandıktan sonra öne çıkan başlıklar kolaylaştırıcı tarafından özetlenir.
- Özeti ardından katılımcıların tartışma ve yöntem hakkındaki görüşleri üzerine konuşulması önerilir. Tam konuşulamamış konular, saklı kalmış çıktılar elde edilebilir.

Rol Yapma/ Canlandırma

Rol yapma ve canlandırma oyunları, diğer insanların bakış açılarını ve varsayımlarımızı keşfetmenin iyi bir yoludur. Bu tür araçlar yaratıcıdır ve insanların harekete geçmesini gerektirir. Bu nedenle rol yapma oyunları eğlencelidir ve potansiyel olarak enerji vericidir ama aynı zamanda göz korkutucu da olabilir. Rol yapma/canlandırma oyunları bir konu hakkında tarafların tutumlarını yargılamadan gözleme imkânı sunar. Rol oyunlarının genellikle şunları içerdiğini unutmayın:

- Klişeleştirme ve varsayımların farkına varmaya hizmet ederek diyalogun bir parçası olmalıdır.
- Varsayımsal olarak teori ve pratiği gerçek dünya ile birleştirmenin harika bir yolu olabilir. İnsanların pratik yapmasına ve öğrendiklerini keşfetmesine olanak tanır.
- Örnek olay ve görevler kullanılabileceği gibi «gerçek» varsayımlar, özellikle gruptan gelen gerçek sorunlar veya görevlerin daha iyi çalışması olasıdır.

Görsel 3.

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Örneğin; iklim değişikliği üzerine yapılan bir oyunda ekolojistler, kalkınma uzmanları, bilim insanları ve politikacılar gibi farklı roller katılımcılara verilir. Her rol kartı için taviz veremeyecekleri şartlar çizilmiş olabilir, rollerin argümanlarını savunmaları istenir. Bu sayede farklı görüşlere sahip katılımcılar farklı öncelikleri olan tarafların deneyimlerini tecrübe ederler.

Etkinlik öncesi hazırlık:

- Bir konu/tema/mesele seçilir. Ve bunun etrafındaki farklı görüşlere sahip roller ortaya konur.
- Her rol için bazı görevler/şartlar bulunan rol kartları ile rolü canlandıracak katılımcılar için rolün sınırları çizilir. Örneğin; iklim değişikliği için aksiyon alınması gereken bir senaryo üzerine yapılan bir oyunda ekolojistler, kalkınma uzmanları, bilim insanları ve politikacılar gibi farklı roller katılımcılara verilir. Her rol kartı için taviz veremeyecekleri şartlar çizilmiş olabilir.

Etkinlik sırasında:

- Katılımcılar gruplara dağıtılır. Gruplarda her katılımcıya bir rol kartı verilir.
- Katılımcılardan beklenen görev oyun için kurgulanmış olan ana hikâyeye ile paylaşılır. Hikâyenin ayrıntılandırılması katılımcıların hayal güçlerini kamçılacaktır. Örneğin; dağlarla çevrili X şehrinde son 3 senedir şehrin içinden akmakta olan Y ırmağı taşıyor. Z sayılı nüfusu sahip şehrin başlıca ekonomik faaliyetleri arasında tarıma dayalı sanayi ve doğa turizmi yer alıyor. Belediye başkanı soruna çözüm üretmek üzere, paydaşlar konuyu tartışmak üzere şehir meydanına davet ediliyor; toplantı sonunda paydaşların ortak bir çözüme karar vermeleri bekleniyor.
- 25 dakika verilerek katılımcıların konuyu tartışması istenir. Etkinliğin akışına göre ek süre verilerek tartışma kısmı uzatılabilir.

- Katılımcılar gruplardan döndükten sonra buldukları çözüm önerilerini paylaşmaları istenir. Sonrasında ise aşağıdaki sorular yardımıyla sürece dışardan bakarak farklılıkları keşfetmelerine imkân sağlanır.
- Karar verme süreci nasıl geçti?
- Süreçte neler fark ettiniz?
- Nerelerde zorlandınız? Neden?

Konu bazlı diyalog için dijital araçlar ve yöntemler

Konu bazlı diyalog nedir?

Çevrim içi diyalog için öncelikle nelere dikkat edilmeli?

Yöntemler ve araçlar

Diyalog odaklı online çalışma nasıl düzenlenir?

Kapanış ve Değerlendirme

Diyalogu hedefleyen etkinliklerde kapanış ve değerlendirme atlanılmaması gereken bir bölümdür. Katılımcıların neler keşfettiklerini, gerçekleştirdiğiniz çalışmanın iyi ve geliştirilebilecek yanlarını bu değerlendirmeler ve geri bildirimler üzerinden keşfedebilirsiniz.

Değerlendirmenin en kolay yolu soru sormaktır. Vaktinize ve değerlendirmeden almak istediğiniz bilgiye göre bu sorular değişim gösterebilir. Aşağıda sözlü ve yazılı değerlendirme için örnek soruları bulabilirsiniz.

- Bugün buradan ne aldınız ne bıraktınız? (Sözlü versiyon)
- Tek kelime ile etkinliği değerlendirebilir misiniz? (Yazılı versiyon)
- Buradan çıktıktan sonra x (etkinliğin) konusunda neler yapmayı düşünüyorsunuz? (Sözlü ya da yazılı)

Bu soruların yanı sıra katılımcılarınızdan nasıl hissetlerini özetleyen bir şarkı ya da görsel bırakmalarını da isteyebilirsiniz. Paylaşılan şarkı ve fotoğraflar üzerine konuşabilirsiniz. Özellikle kültürel farklılıkların olduğu küçük gruplar için keyifli bir deneyim olacaktır.

Gün değerlendirmesini aldıktan sonra ya da alırken etkinliğinizi değerlendirmek adına hazırladığınız bir form varsa kullandığınız platformun sohbet (chat) bölümü üzerinden linkini paylaşarak katılımcıların bu formu doldurmasını isteyebilirsiniz.

Bundan sonrasına dair bilgileri paylaştıktan sonra katılımcılarınızın son sözlerini alabilirsiniz. Katılımları ve katkıları için teşekkür edip katılımcılarınızın platformu terk etmesini bekleyin. Tüm katılımcılar platformu terk ettikten sonra ekip arkadaşlarınız ile kısa bir değerlendirme yapıp etkinliği kapatabilirsiniz.

Etkinlikten sonra katılımcılarınıza yazılı olarak teşekkür etmek için zaman ayırın. Teşekkür e-postanız içine etkinlik esnasında paylaşılan kaynakları, etkinlikte çekilen fotoğrafları (ekran görüntüleri), değerlendirme anketini paylaşabilirsiniz. Etkinlik sonrasında gelecek adımlar için katılımcılarınızı bilgilendirmeyi unutmayın.

Son Söz

Bireysel, kurumsal ve toplumsal seviyede bizleri fiziksel olarak kendi alanlarımıza sıkıştırıp ve göğüs germemiz gereken mücadelelerle karşı karşıya getiren pandemi sürecinin en sürdürülebilir ilacının, bütünsel bir pencereden bakarak durumu anlamak olduğuna inanıyoruz. Sivil toplum ve diyalog özelinde pandeminin getirdiği durumu ortaya koymak ve diyalogda kalmayı kolaylaştırabilecek araç ve metotları sunmak için bu çalışmayı yürüttük. Kendi online diyalog deneyimimizi, dünyada kullanılan yöntemlerle harmanlayarak sizlerle paylaşmayı hedefledik.

Bu çalışmayı yaparken, pandeminin sürecin başından bugüne kadar bize getirdiği kısıtlar ve zorlukları olsa da yeni normalimiz için ürettiğimiz ve üretmeye devam ettiğimiz çözümlerle gelecek günler için fırsatlar da doğurduğunu gördük. Umarız rehberle karşılaştıktan sonra sivil toplum ve diyalog için gördüğünüz fırsatların sayısı artar.